

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

2/2018

TEMA:
150 NÅDEÅR

6
Virkelig fri

9
Udvalgte glimt fra LM's 150 års historie

32
Religionsfrihed som kristen pligt?

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 2/2018. Årgang 153
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

LM's arkiv

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 300 kr.
(unge under 30: 170 kr.)
Kun netabbonnement: 170 kr.
(unge under 30: 100 kr.)
Gaveabbonnement: 170 kr. for papir-
udgave, 100 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabbonnement: 50 kr.
Ved adresseændring bedes oplyst både
gammel og ny adresse.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke
nødvendigvis redaktionens synspunkter,
men redaktionen er ved deres optagelse
ansvarlig for, at holdninger og syns-
punkter må kunne rummes inden for
det, som Luthersk Mission (LM) står for.

REDAKTØR

Ole Solgaard,
Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen,
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner,
stud.scient.pol., København,
a_brauner@hotmail.com

Inge Bøgel Lassen,
tidl. lærer, Aalborg
ibl@adslhome.dk

Per Månsson Westh,
cand.theol., København
peweje@gmail.com

Ruth Vatne Rasmussen,
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

	LEDER		FOR TROEN
04	Hvor er LM på vej hen? <i>Henrik P. Jensen</i>	20	Guds medarbejder <i>Manuel Vigilius</i>
	TEMA:		
	150 NÅDEÅR	24	Første mand i Fjendeskoven <i>Dina Burgdorf Jacobsen</i>
06	Virkelig fri <i>Andreas K. Ipsen</i>	26	Tak for Åndens gave! <i>Henrik Nymann Eriksen</i>
09	Udvalgte glimt fra LM's 150 års historie <i>Ebbe Kaas</i>		ANDRE ARTIKLER
14	Hvor blev LM'ernes børn af? <i>Nicklas Lautrup-Meiner</i>	28	Børn har også brug for sjælesorg <i>Dan K. Månsson</i>
	HORISONT	32	Religionsfrihed som kristen pligt? <i>Michael Agerbo Mørch</i>
18	Unge føler pres til at være perfekte		BØGER
19	Bekymringer må sættes i perspektiv	38	Bare Jesus ikke havde sagt at ...

Det store problem med et overfladisk syn på synden er, at det ikke viser dig, i hvor høj grad du faktisk er fanget af den. Du er fanget ad helvede til. Det mener jeg bogstaveligt talt, for selve definitionen på helvede er gudsforladtheden

LEDER

Hvor er LM på vej hen?

AF HENRIK P. JENSEN

*Hvilke udfordringer har jubilaren?
Og hvad er LM's fortsatte berettigelse og mål?*

Henrik P. Jensen, f. 1963
Kvalitetschef
Formand for LM
hpj@hotmail.dk

Det er i anledning af Luthersk Missions (LM) 150 års jubilæum værd at overveje, hvor LM er på vej hen. Hvilke udfordringer er der aktuelt? Og hvad er LM's fortsatte berettigelse og mål?

Grundlæggende er LM's berettigelse, at Gud har vist os sin kærlighed, gjort os til sine børn og ønsker, at alle mennesker skal frelses.

Vi er en samling af mennesker, der er sat i en ny fantastisk virkelighed. Vi er – sammen med alle andre kristne – intet mindre end verdens lys, som på trods af egne mangler og utilstrækkelighed skal lade lyset skinne. Vi er her for at fremme evangeliet, så flere må prise og takke Gud.

Denne basis og de kerneværdier, vi har formuleret, former vores prioriteringer og viser vejen frem. Vi forventer Guds ledelse, og at vi fra ham får alt, hvad vi trænger til. Vores største udfordring er det, som stadig bor i os og modarbejder Guds vilje.

Med udgangspunkt i LM's kerneværdier – Frit evangelium, Troværdig bibel, Tydelig mission og Nåde-gaver i funktion (se evt. mere her: dml.dk/om-os/download/kernevaerdier) – vil jeg formulere nogle jubilæumstanker i punktform.

Frit evangelium

Det er LM's *berettigelse og mål*, at mennesker gennem os må erfare og tro syndernes forladelse i deres liv, både i forhold til skjulte og synlige synder, uanset hvilken karakter og omfang de har.

"Hvis altså Sønnen får gjort jer frie, skal I være virkelig frie" (Joh 8,36). Derfor brænder vi for, at der "i hans navn skal prædikes omvendelse til syndernes forladelse for alle folkeslag" (ApG 24,47). Friheden, hvilen og frimodigheden kommer, ikke når synder bliver tilladt, men når synder bliver forladt.

Udfordringer:

- Der er en vibrerende spænding mellem at turde forkynde evangeliet så frit, at mennesker kan misbruge det, og at forkynde, så der skabes en sund gudsfrygt. Vi må aldrig glemme, at Jesus vovede at elske os og række os evangeliet, imens vi endnu var syndere. Vi bliver bange for at synde, når vi opdager, hvad synden kostede Gud.
- Er vi i forkyndelsen nærværende nok i forhold til mennesker i vores tid? Er der sider af menneskelivet, vi forsømmer i undervisning, formaning og vejledning? Vi skal blive bedre til at lytte til, hvad tilhøreren går og tumler med.

Troværdig bibel

Det er LM's *berettigelse og mål* at fremme kærligheden til Guds ord og hjælpe til, at Guds ord udfoldes og udbredes i hverdagens kald og tjeneste. Det er kraftkilden til liv og vækst. "For jeg gør jer bekendt med, brødre, at det evangelium, som er blevet forkyndt af mig, ikke er menneskeværk. Jeg har heller ikke modtaget eller lært det af et menneske, men ved en åbenbaring af Jesus Kristus" (Gal 1,11).

Udfordringer:

- Hvordan kan vi holde fast i den upopulære teologi (fx om fortabelse, homoseksualitet, vilse af fraskilte og seksualitet), uden at det, vi siger nej til, skal definere os, og vi fremstår som ligeglade med det menneske, som står midt i det? Vi skal være kendt på at praktisere bibeltroskab med kærligheden som fortegn.
- Hvordan bevares Bibelens autoritet i vores egne liv? Vi skal være bedre til at tale klart, så tilhøreren hører Guds tale og gode vilje og bliver gode til at efterligne Kristus – og ikke LM-kulturskabte traditioner.

Tydelig mission

Det er LM's *berettigelse og mål*, at vi er der, hvor Gud ønsker, at vi skal være og er villige til at forkynde hans åbenbarede ord. At vi bliver som

den gode samaritaner, der får øje på sin næste og ikke bare går forbi. At vores næste oplever sin værdi i Guds øjne. "Tag som sko på fødderne villighed til at gå med fredens evangelium" (Ef 6,15).

Udfordringer:

- Vi trænger til at få øje på de hvide pletter på landkortet i forhold til alle målgrupper og finde veje til, at flere må blive nået. Vi skal være mere åbne for diakoni og hjælpsomhed overfor næsten, og vi skal fremme kærligheden til mission – nationalt og internationalt. Ser vi mulighederne og hører kaldet?
- Medvandring er en utrolig vigtig side af vores arbejde. I det tværkulturelle arbejde er mange blevet kristne, og en stor opgave ligger foran os i gæstfrihed og integration, så de bliver en del af LM – både blandt frivillige, ansatte og udsendte. Vi skal også være bedre til medvandring i forhold til unge og nye i en opgave.

Nåde-gaver i funktion

Det er LM's *berettigelse og mål*, at Guds gode nådegaver bliver udfoldet til velsignelse. "For i ham er I blevet rige på alt, på al tale og på al kundskab, eftersom vidnesbyrdet om Kristus er blevet grundfæstet hos jer, så I ikke mangler nogen nådegave, mens I venter på, at vor Herre Jesus Kristus skal åbenbares" (1 Kor 1,5-7).

Udfordringer:

- Der er sket en øget professionalisering tættere på det lokale arbejde. Det udfordrer os på at finde en sund balance mellem de ansattes og de frivilliges udfoldelse af nådegaverne. Vi skal målrettet arbejde på at styrke brugen af evangelistens og den profetiske nådegave.
- Der er tendens til, at vi forfiner vores møder og gudstjenester, så nogen mister pusten, og fjerner resurser fra nærvær og relationer mellem mennesker. "Skæve eksistenser" føler sig uvelkomne. Vi skal trimme organisationsarbejdet i bred forstand, så flere frivillige resurser bliver sat fri til at tage sig af næsten ■

Vi skal blive bedre til at lytte til, hvad tilhøreren går og tumler med

TEMA

VIRKELIG FRI

AF ANDREAS K. IPSEN

Kun det frigørende evangelium giver dig mulighed for at miste dig selv – og samtidig vinde alt!

Andreas K. Ipsen, f. 1983
Præst i Tarm Frimenighed
andreas@tarmfrimenighed.dk

De fleste LM'ere kan gengive evangeliet i søvne: Jeg er en synder, som fortjener Guds dom, men Jesus tog på korset straffen for min synd, så jeg i stedet kan få Guds nåde og tilgivelse og til sidst evigt liv.

Det er kort fortalt det frigørende evangelium, som er selve menighedens livsnerve, og det er det budskab, som i 150 år har været centrum for LM's forkyndelse.

Dette budskab er i sin essens så simpelt, at et barn kan forstå det, og det er netop noget af det, som gør det så frigørende. Men bare fordi evangeliet er simpelt, betyder det ikke, at det kan forstås til bunds. Evangeliet er på samme tid forunderligt simpelt og dybt mystisk, ja, nærmest fremmed for os.

Evangeliet er simpelt, men ikke overfladisk, og en af de største farer for både forkyndelse og kristenliv er netop at anlægge et overfladisk syn på evangeliet.

Den menneskelige ursynd

Vi forfladiger eksempelvis evangeliet, når vi ta-

ler om det menneskelige problem, synden, i rent moralske termer: at synd er noget, vi gør. Det er synd selvfølgelig også, men det er ikke det vigtigste, der er at sige. Stopper vi dér, så vil evangeliet ikke få sin fulde frigørende virkning i vores liv.

Synd er ikke først og fremmest defineret som forkerte handlinger, men som den manglende relation til Gud. Synd skal ikke primært forklares i *moralske*, men i *relationelle* termer.

Det var denne relation, mennesket var skabt til at leve i, da Gud satte de første mennesker i Edens have: at have Gud som centrum for vores eksistens, at have ham som det ultimative objekt for vores kærlighed og tilbedelse – og samtidig erfare, at Gud udøser sin kærlighed og velsignelse over os.

Men det var denne relation, som mennesket mistede i syndefaldet. Her blev mennesket adskilt fra Gud, og det skete, fordi vi ønskede at være gud i vores eget univers. I stedet for at have Gud som centrum for vores eksistens, valgte vi at sætte os selv på tronen. Vi blev selv-

centrerede og indkrogede i os selv. Det er den menneskelige ursynd, som alle andre synder springer ud af.

Hvis du ønsker at gribe evangeliets frigørelse, så er dette noget af det første, du må indse: at dit problem ikke først og fremmest er, hvad du *gør*, men at du i dit hjerte har vendt dig fra Gud og i stedet gjort dig selv til centrum for din egen eksistens. Synd er ikke først og fremmest noget, du *gør*, men noget, du *mangler*: Gud på tronen i dit hjerte: "For alle har syndet og har mistet herligheden fra Gud" (Rom 3,23).

Det store problem med et overfladisk syn på synden er, at det ikke viser dig, i hvor høj grad du faktisk er fanget af den. Du er fanget ad helvede til. Det mener jeg bogstaveligt talt, for selve definitionen på helvede er gudsforladtheden.

Jesus taler igen og igen om fortabelsen som det at blive smidt ud i mørket, væk fra festen, væk fra Guds nærvær. Og i Andet Thessalonikerbrev 1,9 bliver det formidlet helt tydeligt: "De skal straffes med evig undergang fjernt fra Herrens ansigt og fra hans herlighed og magt".

I dit sted

Det er først, når du får øjnene op for denne virkelighed om dig selv, at evangeliet kan få sin fulde frigørende virkning i dit liv. Kun evangeliet kan løse problemet ved roden. Alt andet er symptombehandling.

For med den sande, bibelske forståelse af synd bliver det klart, at Jesus ikke bare kom for at frelse en flok stakler, der mod deres egen vilje er fanget af synden, men som ellers er gode nok på bunden. Han kom for at opsøge og frelse en flok utaknemmelige oprørere, der af egen vilje har vendt Gud ryggen og selv har valgt at ødelægge Guds verden med synd og død.

Han kom for at frelse *dig*. Da Jesus døde på korset, bar han al din synd. Det betyder, at han tog straffen for alle dine syndige handlinger.

Kun evangeliet kan løse problemet ved roden. Alt andet er symptombehandling

Det er syndens *moralske* aspekt. Men på et mere fundamentalt plan bar Jesus også syndens *relationelle* aspekt: Han erfarede Guds vrede ved at blive forladt af Gud. Det var den helvedeserfaring, som drev Jesus til i smerte at skrike fra korset: "Min Gud, min Gud. Hvorfor har du forladt mig?" (Matt 27,46)

Jesus tog ikke bare dine syndige handlinger på sig; han blev *gjort* til selve syndens indkrogede, oprørske væsen (2 Kor 5,21), og efterladt i mørket "fjernt fra Herrens ansigt og fra hans herlighed og magt" (2 Thess 1,9). Det blev han, mens du stadig var i mørket som en fjende af Gud (Rom 5,10), for at du i stedet kan træde ud af mørket og finde tilbage til Guds nærvær (Kol 1,21-22).

Vejen til frihed

Hvis du kun ser syndens magt i det ydre, så vil glæden over evangeliet også begrænse sig til det ydre og fastholde dig i en overfladisk religiøsitet og moralisme. Hvis du derimod erkender dybet af gudsforladtheden i dit hjerte, så vil evangeliet blive en dyb eksistentiel erfaring af at *miste dig selv*.

Forsoningen på korset angik ikke bare en *del* af dig (din moral), men *hele* dig. Jesus bar ikke kun dine synder på korset, men *hele* din syndige natur og dit gudsforladte hjerte. Og du får ikke kun Jesu retfærdighed i bytte, men *hele* Jesus og hans fuldkomne relation til Faderen.

På den måde bliver frelsen virkelig noget, som fuldt og helt sker uden for dig og uden din medvirken. Intet i dig selv – hverken dine sejre eller

GODT SAGT

Det bedste ved mit lokale kristne fællesskab er, at det er et kristent fællesskab. Ellers er det ikke sikkert, at vi havde fundet sammen!

ANNE CHRISTINE PEDERSEN

Du skal ikke vente med at komme til Jesus, til du har fået styr på noget i dig selv, i dit liv eller dine handlinger

nederlag – er længere afgørende for din relation til Gud. Her er det Jesus og kun Jesus, som gælder. Både dine onde og gode gerninger er sat fuldstændig ud af spil, for Jesus er gået fuldstændig i dit sted.

Ved tro på Jesus er du igen blevet Guds barn, og det er sandt, uanset hvor dårlig en kristen, du føler dig som; uanset hvor meget du kæmper med synd eller forfærdes over mørket i dit hjerte. Fordi frelsen er Guds suveræne indgreb, hvor han trådte i dit sted med *alt, hvad du er*, kan du nu få lov til at se fuldstændig bort fra dig selv og i stedet fryde dig over Jesus og *alt, hvad han er!*

Du skal ikke vente med at komme til Jesus, til du har fået styr på noget i dig selv, i dit liv eller dine handlinger. For alt i dig selv er ved Jesus stedfortrædende død sat ud af ligningen. Du skal komme til Jesus *nu*, fordi Jesus er blevet *alt* i stedet for dig.

Evangeliet handler ikke om dig, men om Jesus, og kun Jesus. Derfor kan du nu vove at miste dig selv og i stedet løfte blikket mod din Gud og far i taknemmelighed og tilbedelse.

At gribe dette i tro og tillid er samtidig at miste dig selv, hvilket er en smertefuld erfaring for din selvcentrerede natur. Du skal ikke bare bekende det, du er dårlig til, men også det, du faktisk synes, du er god til. Alt i dig selv må du lægge til side for i stedet fuldt og helt at gribe Jesus og det, han er og har gjort i stedet for dig.

Det er den eneste vej til sand evangelisk fri-

hed, og det er den eneste modgift mod overfladisk moralisme.

Gud på tronen

Det betyder også, at din kristendom ikke længere vil være defineret af, hvad du kan "få ud af" at tro på Gud, men af, at du får *Gud selv*. Du vil igen få Gud som centrum for din eksistens. Du vil igen blive det, du er skabt til: "... det evige liv, at de kender [Jesus], den eneste sande Gud" (Joh 17,3).

Dette betyder, at du kan blive befriet fra en evighed i gudsforladthed og i stedet få en evighed i Guds kærlige nærvær. Men det betyder også, at du bliver befriet nu og her fra din forkrampede selvcentrerethed.

At være gud i dit eget univers vil lede dig til et liv i konstant kamp for at opretholde dit selvbillede gennem facader og ydre regulering af adfærden. Du skal se rigtig ud i egne og andres øjne, for mister du dit selvbillede, din gud, mister du alt.

Kun det frigørende evangelium giver dig mulighed for at miste dig selv – og samtidig vinde alt! Kun ved at få den eneste sande Gud på tronen i dit hjerte, kan du blive befriet fra dit eget skæve selvbillede. Og det er det eneste liv i sand frihed: frihed fra gudsforladthedens mørke, frihed fra skyld og skam, frihed fra jagten på anerkendelse, frihed fra at skulle definere dig selv.

Evangeliet er frihed til et liv i en åben, ærlig og selvforglemmende relation til Gud og mennesker. Både nu og i evighed. ■

TEMA

Udvalgte glimt fra LM's 150 års historie

AF EBBE KAAS

Omkring 1970 blev der stillet skarpt på, at evangeliet skulle ud til den danske befolkning, ja, hele verden. Tidstypisk fik relativt unge mennesker samtidig betroet et ansvar og en frihed til at forme tingene.

Fortiden kan som bekendt ikke ændres, men den kan i bedste fald være til inspiration og måske give en lille pejling om fremtiden.

Intentionen om at vise glimt fra og komme med en analyse af Luthersk Missions (LM) 150-årige historie på fem sider er galmandsværk – og må nødvendigvis blive noget subjektiv. Det meste udelades, men jeg håber, at det medtagne kan give lidt historiske refleksioner. Jeg vil dykke ned i et par afgrænsede perioder.

Den stille, isolerede og konservative tid

Først vil vi kigge lidt på perioden, der ca. strækker sig fra 1910 til 1940. Hovedstrømningen i perioden, hvor LM i 1918 kunne fejre 50 års jubilæum, var præget af, at "vor lille missionsforening" skulle værnes og beskyttes.

Chr. Møller (LM's stifter) var til det sidste en

autoritet og en produktiv redaktør af *Budskabet* og *Kristelig Børnetidende*. Efter hans død (1907) blev der et naturligt tomrum. Samtidig var LM præget af den store splittelse, som resulterede i, at Evangelisk Luthersk Missionsforening (ELM) blev dannet i 1889-1892. Konsekvenserne af dette store brud i den rosenianske lejr blev måske først helet i løbet af 1950'erne.

Tre personer overtog LM's ledelse efter Chr. Møller: Christian Vestergaard (1856-1922) fra Astrup i Vestjylland, Andreas Rønne (1859-1931) fra Bornholm og den norskfødte M. Svaabeck (1864-1936) fra Hillerød. Sidstnævnte blev betragtet som "den første blandt [de tre] ligemænd".

Vestergaard, Rønne og Svaabeck udgjorde foreningens forretningsudvalg og samtlige bladredaktioner, og der var næppe noget i LM, som de ikke havde indflydelse på. Da de desuden re-

Ebbe Kaas, f. 1959

Friskoleleder
Fritidsprædikant i LM
ebbekaas@hotmail.com

Hvor frikirkerne og Indre Mission havde en vision om at begynde nyt arbejde, da var hovedsigtet i LM: bevare det, som er i gang

præsenterede LM's største områder – Vestjylland, Bornholm og Nordsjælland – blev magten næsten total.

Fælles for disse tre ledende personer var bl.a., at de beskrives som "trofaste over for den gamle linje", "de følte sig forpligtede på de gamle prøvede midler", "tro over for arven fra fædrene", "traditionsbærere" og mere i samme boldgade.

Der er næppe tvivl om, at LM's lukkede selvforståelse og image blev grundlagt i den periode. Kontakten uden for selve foreningen var med enkelte svenske og norske forkyndere. I denne periode, hvor især Indre Mission oplevede et kraftigt boom af tilsluttede missionshuse, og hvor Missionsforbundet, Pinsevækkelsen og andre frikirker også oplevede en større udbredelse, da stagnerede LM. En pudsig detalje viser måske lidt om trægheden: LM's 50 års jubilæumsskrift udkom i 1922 – altså med fire års forsinkelse!

Hvorfor denne stagnation? Det kan historien vel næppe give noget svar på, men det er iøjnefaldende, at der i den periode blev tænkt meget snævert i *bevarelse*: Ungdomsarbejdet skal styrkes, så vi kan bevare "vore egne" unge. Bibelklassearbejdet påbegyndes, så "vi kan bevare de store søndagsskolebørn". Der skal rejses en højskole, så "vore egne unge" ...!

Hvor frikirkerne og Indre Mission i samme periode havde en vision om at begynde nyt arbejde, da var hovedsigtet i LM: *bevare det, som er i gang*. Følgevirkningen af ensidigt at tænke i at bevare kan være selvoptagethed og i næste omgang selvtilfredshed.

Der blev dog taget flere initiativer i perioden. I 1911 blev LM støtteselskab for Brødremenighedens Danske Mission (BDM). Søren Haahr Ibsen fra Ølgod meldte sig som 17-årig i 1912 til ydremissionstjenesten. Lokalt begyndte lejraktivitet i Nordsjælland, Vestjylland og på Bornholm i 30'erne.

Ikke mindst fik det en stor betydning, at Luthersk Missions Højskole (LMH) i Hillerød blev indviet i 1923 med Frits Larsen som forstander. Højskolen blev et kraftcenter for LM. Initiativer som Juleneget, bibelkurser, bogudgivelser, ungdomsstævner (bl.a. var Øivind Andersen i

Skjern i 1938) og kursus for ungdomsledere udgik alt sammen fra lærerstaben på LMH.

Bibelsynet – en kort ekskurs

Forkyndelsen har spillet en afgørende rolle i foreningens 150-årige liv. Et af LM's historiske kendetegn er bl.a., at det har været en "prædikantforening". Det har indtil for få årtier siden primært været prædikanter, der varetog de fleste formandsposter på regionalt og nationalt plan og havde plads i bestyrelser, forlagsudvalg, delegeretmøde, landsstyrelse og redaktioner af forskellige blade og tidsskrifter med mere. Prædikanterne har haft en klassisk bibeltro holdning, hvilket har præget foreningen helt fra begyndelsen.

Christian Møller (1834-1907) udtrykte sit bibelsyn rimelig klart: "Bibelens inspiration, den urokkelige sandhed i dens indhold, beror aldeles ikke på nogen menneskelig lærdom eller viden, ja, end ikke på de menneskelige redskaber fromhed, gudsfrygt, indsigt eller erfaring. Det er ikke dette, som gør den til hvad den er: *Guds Ord*. Dette er Skriftens egen højtidelige forsikring. Hver sætning, hver mening deri er Guds."

Frits Larsen (1895-1968), som blev en af LM's lederskikkelser og en autoritet i foreningen gennem sin lange forstanderperiode på LMH (1923-1962), stod vagt om den bibeltro holdning og forståelse: "Vi deler helt Bibelens eget syn, at hele Bibelen er indblæst af Guds Ånd. Et sådant bibelsyn er ikke luksus, men en livsnødvendighed."

LMH i Hillerød stod centralt både i bibelsynet og i hele LM's selvforståelse. Højskolen fik således en afgørende betydning for LM's sammenhængskraft, da en meget stor procentdel af aktive i LM-organisationen havde været på LMH. Bibeltroskaben blev således forankret på alle niveauer i LM.

Endvidere var det markante bibelsyn, som rådede i LM, medvirkende årsag til, at flere ledende personer inden for LM var aktive omkring oprettelsen af Menighedsfakultetet i Aarhus og ikke mindst Dansk Bibel-Institut i København i perioden fra midt i 60'erne til midt i 70'erne.

I perioden 1900-1930 var der både nationalt

FOTO: LMH

og i nordisk sammenhæng en stærk debat om bibelsyn, som paradoksalt nok nærmest gik helt forbi LM. Selvom Rosenius' gamle missionsforening, Evangeliska Fosterlands Stiftelsen (EFS), i 1909-1911 havde haft en voldsom splittelse netop på bibelsynsspørgsmålet, hvor Missions-sällskapet Bibeltroga Vänner (BV) blev resultatet, fortsatte LM samarbejdet med EFS.

De norske samarbejdspartnere på denne tid var primært Den evangelisk lutherske Frikirke og Kinamisjonsforbundet (fra 1949 Norsk Luthersk Misjonssamband, NLM); her var bibelsynet og bibelforståelsen som traditionelt i LM.

Krigen havde skabt en vis ophobning

Inden vi dykker ned i den næste udvalgte periode – 1960'erne og 70'erne – vil jeg lige nævne et par forhold fra de foregående årtier som bag-

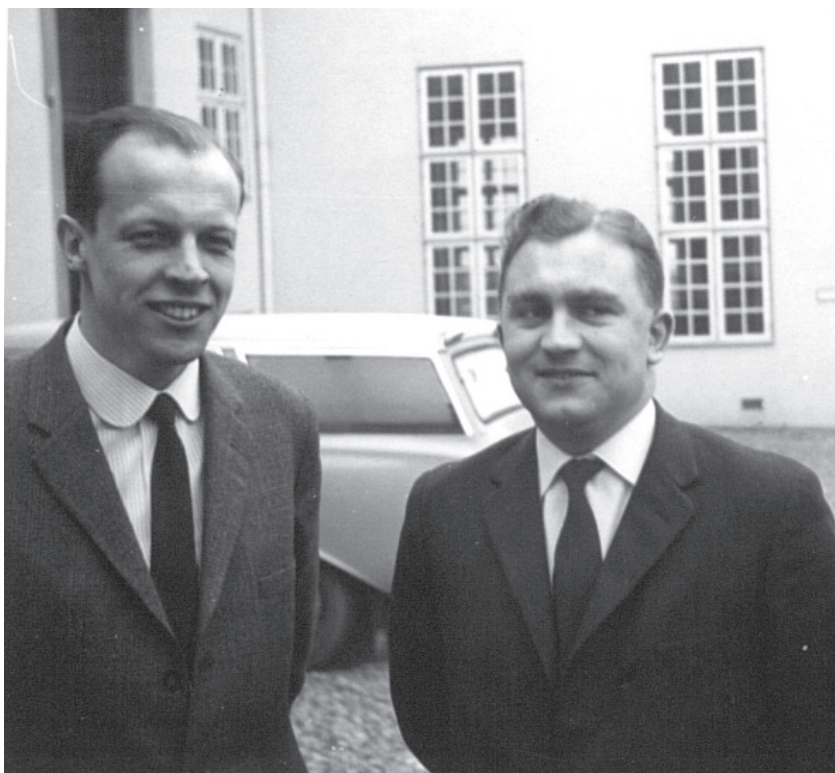
grundsforståelse.

Anden Verdenskrig havde skabt en vis ophobning af initiativer, som efter 1945 kom til udfoldelse i LM. Her skal blot nogle nævnes: I 1949 oprettedes et selvstændigt missionsfelt i Ulanga, Syd Tanzania. En forsigtig revision af Ahnfeldts sangbog med tillæg af norske sange realiseredes også i 1949. Børnehjemmet Solgården i Tarm blev oprettet i 1949, mens efterskolen i Løgumkloster begyndte i 1951. Rosenius' skrifter blev nyoversat i 1950-1957. Teltmission påbegyndtes i 1950. Og en pædagogisk opdatering af foreningens søndagsskole- og bibelklassearbejde blev iværksat af Vilhelm Munch fra Nexø.

Den organisatoriske opbygning medførte en træghed i beslutningsprocessen. To gange årligt trådte foreningens øverste myndighed –

Luthersk Missions Højskole fik stor betydning for sammenhængskraften og bibelsynet i LM, da en stor del af de aktive LM'ere tog på LMH.

Desuden stod lærerstaben på LMH bag en del nye initiativer i LM i skolens første årtier.

I begyndelsen af 1960'erne skete der forandringer i LM, blandt andet fordi mange unge kræfter kom til.

Her er det Johannes Christensen (t.v.), der blev forstander på LMH som 33-årig, og H.P. Mogensen, der blev forstander på Løgumkloster Efterskole som 28-årig.

Delegeretmødet – sammen. Det var en stor forsamling med repræsentanter fra alle landsdele og de forskellige arbejdsgrane, og sagerne blev derfor skubbet fra det ene halvår til det næste uden beslutninger. Et forretningsudvalg – det stående udvalg – var uden de nødvendige magtbeføjelser.

De vilde 20 år – 1960-1980

Det er ikke nogen tilfældighed, at 1960'erne og 70'erne medførte et anderledes LM end de foregående 70 år. Det danske samfund ændrede sig voldsomt i denne periode, fra landbrug til industri, og dermed var der en stærk affolkning af landdistrikterne og et ændret uddannelsesmønster og ungdomsfrigørelse fra forældrenes normer og arbejdsformer.

Hvor flere kirkelige foreninger i denne periode mistede kontakten til de unge, gik det lidt anderledes for LM. Der er flere årsager til dette paradoks. Jeg vil prøve at fange nogle af trådene.

Efter nogle turbulente år omkring begyndel-

Hvor flere kirkelige foreninger i denne periode mistede kontakten til de unge, gik det lidt anderledes for LM

sen af 60'erne fik LM gennem en ny landsformand, Aage Jensen fra Gram i Sønderjylland, og en ny næstformand, Mads Mogensen fra Vestjylland – et stærkt og handlekraftigt makkerpar. Det var bl.a. et opgør med tidligere tiders "vor lille missionsforening", og den store forsigtighed blev smidt over bord.

Der blev stillet skarpt på, at evangeliet skulle ud til den danske befolkning, ja, hele verden. Tidstypisk var det endvidere, at relativt unge mennesker fik betroet et ansvar og en frihed til at forme tingene.

I løbet af et par år, 1962-64, var der udskiftning på forstanderposterne ved Højskolen i Hillerød og Efterskolen i Løgumkloster. Der blev ansat ny missionssekretær (senere: generalsekretær), Leif Rasmussen, samt tre fuldtidsansatte prædikanter. De ældste af alle disse ansatte var ikke fyldt 35 år! Et Landskontor blev etableret.

KFS, Norge og friskoler

De unge mænd, der blev ansat som prædikanter på fuld tid (se note 8), havde forinden været på Fjellhaug Skoler i Oslo. Opholdet dér prægede forkyndelsen hos de ansatte prædikanter. En mere pågående vækkelsesforkyndelse var relativt nye toner i den gamle rosenianske missionsforening.

Den inspiration, som de og flere senere ansatte i det danske arbejde bidrog med, var meget norsk inspireret.

Eksempelvis kan jeg nævne, at LM's bogforlag kom til at hedde Dansk Luthersk Forlag – inspireret af Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norges forlag, der hed Norsk Luthersk Forlag. Der var samarbejde med det norske ungdomsblad *Ungdom og Tiden*, hvor der var danskere i

redaktionen.

I 1969 blev der taget initiativ til bibel-camping på Solbakken i Sønderjylland, efter at en gruppe havde været på bibel-camping året før i Norge. Norea Radio Danmark – radiomission – fik også navn og indhold efter norsk forbillede, Norea Radio. Ja, selv udgivelsen af musik på kassettebånd, hvor forlaget fik navnet *Lynordan* efter det norske forbillede *Lynor* (Lyd Norge).

LM blev samarbejdspartner med Norsk Luthersk Misjonssamband i Oslo omkring missionsarbejdet i Etiopien (1968). Bøger med norske forfattere som Øivind Andersen, Carl Fr. Wisløff, Gudmund Vinskei, Per W. Larsen og Asbjørn Aavik blev udgivet. Ifølge LM's blad *Missionsvennen* var der i 1973/74 20 danskere på Fjellhaug Skoler.

I samme periode blev et aktivt og nytænkende gymnasie- og studenterarbejde, Kristeligt Forbund for Studerende og Skoleungdom (KFS), meget synligt i LM-landskabet. Mange steder var unge fra LM aktive i KFS-arbejdet. Den stærke vægtlægning på bibelstudiegrupper, seminarer om bibelske emner, debat og plenumdrøftelser vandt indpas i LM's ungdomsarbejde via KFS.

LM, som den lukkede og af mange opfattet som en lidt selvretfærdig forening, blev lukket op, da mange fra andre kirkelige sammenhænge dermed mødte unge fra LM. Meget tidstypisk står der i forordet fra en teologisk opgave: "Tidligt i min studietid kom jeg i kontakt med KFS ... Her

mødte jeg for første gang mennesker, der havde deres baggrund i LM ... Jeg kunne ikke undgå at bemærke, at de havde andre traditioner og særpræg især hvad angår kirkesyn og forkyndelse."

Kort skal det nævnes, at perioden også betød et enormt engagement i at oprette kristne friskoler. En lærergruppe inden for LM var samlet flere gange først i 70'erne, og gruppen på henved 100 lærere vedtog, at der skulle etableres konfirmandkurser, oprettes friskoler og udgives materiale til brug i kristendomsundervisningen. Johannesskolen i Hillerød blev grundlagt i 1972, og derefter gik det over hele landet med skoler i Aakirkeby, Skjern, Agerskov, Haderslev, Aarhus og mange andre steder. Også gennem dette initiativ lukkede LM sig op på en historisk ny måde.

Hvad gør vi så nu?

Hvad så nu? Risikoen for at gå tilbage til en mere lukket holdning er måske nærliggende i dag. Oprettelsen af LM-frimenigheder kan føre til, at man bliver sig selv nok. Men man kan ikke rulle tiden tilbage.

Den åbning og nytænkning, som prægede 60'erne og 70'erne på grundlag af et markant bibelsyn og en visionær missionsforståelse med mod til at tage initiativer, den er i dag i høj grad blevet overtaget af andre foreninger.

Tendensen til, at det lokale arbejde fylder hele horisonten, kan historisk ligne perioden op til Anden Verdenskrig, hvor LM lidt populært sagt var en stor fætter- og kusinefest. ■

- 1 Selv højskoleforstander Frits Larsen vovede at skrive fig., da han så lidt tilbage på perioden fra 1918 til 1943: "... så den (LM) måske er blevet noget ensidig ..." (Jubilæumsskriftet 1943, s. 20)
- 2 Christian Møller: Hvem var Jesus af Nazaret, Rønne 1900, s. 14
- 3 Frits Larsen, Radioforedrag 1960
- 4 International mission havde været en del af LM's arbejdsområde lige fra begyndelsen, hvor EFS-ydremission i Kina blev støttet. Senere gennem EFS-jødemission og fra 1890'erne via egen udsending til Kina og Japan. Fra 1911 var LM støtteselskab for Brødremenigheden Danske Mission. Først i 1949 fik LM som organisation et selvstændigt ansvar for et missionsfelt, da man overtog Ulanga-området fra det svenske EFS
- 5 Indtil 1950 var der kun et årligt Delegeretmøde! En handlekraftig Landsstyrelse kom i 1968
- 6 En række personsager på forskellige LM-institutioner i Hillerød, Løgumkloster og Tarm
- 7 Ved Rådsmødet 3.-5. januar 1964 holdt både Aage Jensen og Mads Mogensen et par foredrag, hvor de opfordrede til aktiv mission. Mads Mogensen var så frimodig, at han sagde: "Der kan godt trives megen selvgladhed og farisæisme i en lille tæt sluttet kreds, og det kan godt gå os sådan, at de mennesker uden for denne kreds knapt nok kommer os ved."
- 8 Johannes Christensen, LMH (33 år); H.P. Mogensen, Løgumkloster (28 år); Leif Rasmussen (26 år) samt tre unge fastansatte prædikanter til arbejdet i Danmark: Erik Trans, Børge Bækgaard Pedersen og Karl Riis. I 1965 blev Birger Pedersen ansat. Kaj Pedersen fra Allinge blev ansat som forretningsfører i 1964; han var dog noget ældre end de andre
- 9 LM flyttede fra missionshuset i Nansensgade 94 til Københavnsvej 8 i Hillerød 1967
- 10 Poul Erik Kammersgård i en opgave på Århus Universitet i kirkehistorie om forholdet mellem IM og LM, 1985
- 11 Tiden var til lærergrupper, jf. Tvind
- 12 Planer om en institution, der gav teologisk undervisning/missionsskole samt tanker om et lærerseminarium blev desuden grundigt behandlet i perioden 1967-1972 i LM's ledelse (Kald & pligt – Luthersk Missionsforening og Leif Rasmussen i 40 år, s. 83ff)

TEMA

Hvor blev LM'ernes børn af?

BERETNINGER FRA TRE MÆND, DER ER OPVOKSET I LM, MEN HAR VALGT FORSKELLIGE TROSVEJE I LIVET

AF NICKLAS LAUTRUP-MEINER

Nicklas Lautrup-Meiner,
f. 1982

Kommunikationsleder i LM
og redaktør af *Tro & Mission*
nlm@dml.dk

Claus Petersen, Jakob Sølvsten Fuglsang og Ronni Lystgaard Pihl er alle opvokset i Luthersk Mission (LM) i 1980'erne og 90'erne. Siden har de dog valgt hver deres vej i livet.

En har mistet troen på Gud. En anden kommer i dag i en frikirke med tilknytning til pinsekirken. En tredje kommer fortsat i LM.

I denne artikel fortæller de deres historie, som de selv har oplevet den. Deres beretninger er et indblik i LM's mangfoldighed og historie, samt en mulighed for at lære noget om de mennesker, der har og har haft deres gang i missionske sammenhænge.

FOTO: PEXELS

Claus Petersen, København

Forestil dig, at livet er et rum fyldt med møbler. Møblerne er dine faste holdepunkter i livet. Men lidt efter lidt bliver det ene møbel efter det andet fjernet. Til sidst er der kun gulv under fødderne.

Når Claus Petersen skal sætte ord på sin rejse fra at være LM-barn til i dag at være ikke-troende, er det sådan, han beskriver det. Møblerne var de dogmer og moralske retningslinjer, som han engang troede på.

"Jeg mistede tilliden til, at de var rigtige. Men jeg stod stadig i rummet. Jeg længtes efter møblerne, men de var der bare ikke. Jeg havde ikke tillid til sandhederne. Længslen holdt først op, da jeg gik ind i et nyt rum."

Claus Petersen er født i 1981 i Sønderjylland. I sin barndom kom han med sin familie i LM i Bylderup Bov. Han gik på kristen friskole, på LM's efterskole i Løgumkloster og på LM's højskole i Hillerød (LMH). Siden 2003 har han boet i København, hvor han efter egne ord har for søgt at komme i kirker af enhver art. I flere år har han desuden været HF-lærer i engelsk og dansk.

"Jeg tog på LMH, fordi jeg havde en fornemmelse af, at der var noget, jeg manglede for at vide alt om teologien og hvordan Bibelen hænger sammen. Det var projektet," fortæller han og siger, at han synes, han fik en god forståelse for, hvad man mener i LM. Men allerede på højskolen syntes han, at der var noget, der ikke hang sammen.

"De næste år var der en langsom tvivl, der gnavede sig længere og længere ind. Når jeg søgte efter svar på mine spørgsmål, fik jeg bare flere spørgsmål."

Langsomt kom han frem til, at alle de kristne dogmer var menneskers fortolkninger af Bibelen – endda fortolkninger, som andre kristne

var uenige i. Gud forblev uklar.

Et af de spørgsmål, han stillede i begyndelsen, var, om Gud havde en plan for hans liv, og i hvor stor detaljegrad Gud interesserer sig for mennesker.

"Min erfaring var, at der var ingen, der havde et godt bud på, hvad det vil sige at være kristen, hvad tro er, hvem Gud er, hvad hans idé med os er, og hvad kirkens opgave er," siger han.

"Forskellige kirker har forskellige svar på, hvad sandheden er. Ingen kan afgøre, hvad der er sandt, for alle læner sig op af deres tolkning af Bibelen. Men sandheden må være objektiv, når den handler om Gud," tilføjer han og siger, at det betyder, at han ikke kan have tillid til svarene, når den objektive sandhed er skjult.

Rejsen væk fra den tro, han voksede op med, tog omkring ti år. I de første fire-fem år kom han i kirke og missionshus hver uge. Til sidst prøvede han efter egne ord lidt desperat nogle forskellige kirker.

Han begyndte at læse bøger og finde debatter på internettet med den kristne apologet William Lane Craig. Men han oplevede, at han selv i højere grad var enig med dem, Craig debatterede mod. At opleve, at der var nogen, som sagde det, Claus tænkte og samtidig sagde, at de ikke troede, blev en øjenåbner for ham.

"Det var en stor befrielse. En befrielse fra en masse ubesvarede spørgsmål og en søgen efter en sandhed, jeg ikke kunne finde."

I dag kalder Claus sig ikke-troende, men han er stærkt uenig i, at han har valgt troen fra. Det var aldrig et valg, slår han fast:

"Udtrykket beskriver ikke det, der skete for mig. Troen forsvandt, for det, den knyttede sig til, var ikke rigtigt. Jeg fjernede ikke møblerne. Jeg kiggede på dem og spurgte til dem, og så forsvandt de."

Forskellige kirker har forskellige svar på, hvad sandheden er. Ingen kan afgøre, hvad der er sandt, for alle læner sig op af deres tolkning af Bibelen

Der er en menneskelig åbenhed, der gør, at jeg kan være i menigheden, uden at jeg skal bekymre mig om, hvad andre tænker om mig

Jakob Sølvsten Fuglsang, Aarhus

"Jeg har en overbevisning om, at LM er et af de fællesskaber, hvor evangeliet lyder klarest."

Ordene kommer fra Jakob Sølvsten Fuglsang, der er senior manager i Arla. Han er født i 1982 i Herning. Som barn kom han med sine forældre både i kirke og LM's missionshus. Han kom i LM-søndagsskole, LM-juniorkreds og gik på en kristen friskole. Senere gik han også på LMH.

"Det var naturligt at starte i LM, da jeg flyttede til Aarhus," siger han og forklarer, at han altid har følt sig tryk i LM, fordi forkyndelsen om lov og evangelium står så centralt. Derfor var det oplagt at involvere sig et sted, hvor han kendte værdierne, da han flyttede til en ny by, hvor der er et stort udvalg af kristne fællesskaber at vælge mellem.

Undervejs i sine studier havde han to længere udlandsophold i henholdsvis Østrig og Singapore. Begge gange måtte han af indlysende grunde finde en anden menighed end LM.

"Det har været sundt, for det har vist mig, at man også godt kan få nogle ting, der er gode andre steder end i LM," siger han og nævner fællesskabet i menighederne, som noget af det, han husker særligt tilbage på med glæde.

"Jeg kunne godt ønske mig hen et sted, hvor man var noget mere åndeligt og menneskeligt for hinanden i hverdagen. Det er svært i Aarhus, hvor vi mødes én gang om ugen," siger han og mener, at han og de andre LM'ere generelt har en tætpakket hverdag.

Sammen med sin kone og parrets datter kommer han i Aarhus LM og i folkekirken Christianskirken.

"Jeg holder både af LM og Folkekirken. Så længe der er noget at komme efter begge steder, vil jeg ikke vælge nogen af dem fra. Det har reelt

set aldrig været et spørgsmål for mig, om det var naturligt at komme et andet sted," siger han.

For Jakob Fuglsang er det vigtigste at komme et sted, hvor hans tro bliver skærpet, som han kalder det.

"Jeg oplever, at jeg i forkyndelsen i LM bliver tiltalt direkte og konfronteret med min synd og mine nederlag samtidig med, at jeg møder et frigørende evangelium om nåde og tilgivelse."

"Jeg kommer i LM, fordi jeg er overbevist om, at denne vægtlægning er afgørende for min tro. Selvfølgelig er LM ikke fejlfri, og der er givetvis områder i Bibelen, der kunne betones mere, men jeg er åndeligt tryk i LM, og det er vigtigt," siger han.

Han nyder, at han kan lytte til prædikenerne uden hele tiden at skulle vurdere teologien i forkyndelsen. Han oplever nemlig, at LM's prædikanter generelt har en sand evangelisk forkyndelse. Samtidig sætter han stor pris på at kunne være en del af et fællesskab, hvor han oplever, at han ikke bliver sat i bås.

"Der er en menneskelig åbenhed, der gør, at jeg kan være i menigheden, uden at jeg skal bekymre mig om, hvad andre tænker om mig. Ikke sådan at forstå, at folk er ligegladede med mig, men jeg er ikke underlagt en række menneskelige konventioner om, hvad jeg skal tænke, sige og gøre."

Han gætter på, at det også i fremtiden vil være naturligt for ham og hans familie at komme i LM.

"Men hvis der sker en udvikling, hvor evangeliet ikke længere er i centrum, er situationen en anden. Så kan jeg godt se mig selv komme et andet sted," siger han og skynder sig at tilføje, at han ikke ser nogen akutte alarmsignaler.

Ronni Lystgaard Pihl, Hillerød

Ronni er født i 1982 og opvokset i Helsingør på Nordsjælland. Her kom han i søndagsskole, juniorklub, teenklub, ungdomsforening og til LM-kredsens ugentlige søndagsmøder. Desuden gik han på kristen friskole.

Efter gymnasiet skiftede han dog menighed til Kristent Fællesskab (KF), som senere blev fusioneret med den lokale pinsekirke. I dag er menigheden tilknyttet det frikirkelige netværk Mosaik.

At han forlod LM, skyldtes bl.a. det sociale. De andre unge i LM, som han snakkede med, flyttede fra byen, og flere andre, han kendte, kom i Kristent Fællesskab. Efter nogle lovsangsarrangementer arrangeret af unge fra KF, hvor over 100 unge deltog, begyndte han i ungdomsforeningen. Et halvt år senere begyndte han også til deres gudstjenester.

"Arrangementet viste mig, at der var nogle unge, der gerne ville Jesus. Jeg havde altid gerne villet gøre noget frem for blot at sidde og lytte."

Men det var ikke kun det sociale, der fik ham til at søge væk fra LM. En af de oplevelser, han beskriver som "et stort søm i kisten", var, da han fik en reprimande for at booke en prædikant fra Missionsforbundet, han kendte, til at tale i LMU.

"Man lukkede sig om sig selv. Vi kunne godt høre musik fra andre kirker, men vi måtte ikke høre deres talere. Der er praktiske ting, der gør, at man ikke fungerer sammen til en gudstjeneste, men at det så betyder, at man ikke kan bruge dem som prædikanter – det skar hårdt."

Da LMU et år skulle stå for et skærtorsdagsarrangement, var nogle i menigheden bekymret for, om der skulle være band ved arrangementet. Derfor indsatte menigheden en koordinator, som LMU skulle samarbejde med.

"Jeg synes, det var ærekrænkende, at ledelsen

ikke havde tillid til, at vi kunne arrangere det. Det var en af de ting, jeg havde sværest med: frygten for, at noget kan blive gjort galt; manglen på tillid."

Musik var også en del af grunden til, at Ronni Lystgaard Pihl stoppede i LM. Selvom der var lovsang til LMU, blev det aldrig brugt til møderne. Men i KF var der et band ved gudstjenesterne. Og musikken har fået større og større betydning for ham i årenes løb.

"Man skal kende og vide i LM – ikke føle. Men sange, der beskriver følelser og har vidtløftige ord, får mig til at sætte ord på nogle ting, som er meget svært for mig at gøre, hvis der ikke er musik til."

Han er bevidst om, at han har en arv med sig fra LM, som hans jævnaldrende i frikirken ikke har: et stort kendskab til Bibelen. Til gengæld har de noget, som han kun sjældent oplevede i LM: et hjerteligt forhold til Gud.

"Det tog flere år, før jeg kunne bede sådan, som jeg gør nu. Der har altid været fri bøn i LM og LMU, men der var stadig nogle rammer, som var mere firkantede."

I dag tænker han ikke så meget over de teologiske forskelle mellem det LM, han voksede op i, og kirken, hvor han nu kommer.

"For mig er det afgørende, at man tror på Jesus, og at det er discipelskab – at prøve at ligne ham – frem for holdninger, der driver værket."

Han føler sig dog mest hjemme i Dansk Oase, som han føler har en god balance mellem de ting, han godt kan lide ved LM og frikirken.

"Jeg savner bibelundervisningen i LM. Den kan jeg dog finde andre steder," siger han og nævner nogle steder på internettet. "Det vigtigste for mig ved gudstjenesten er dog fællesskabet og lovsangen. Hvis LM fik noget mere musik, kunne jeg nok overveje at komme tilbage." ■

Det var en af de ting, jeg havde sværest med: frygten for, at noget kan blive gjort galt; manglen på tillid

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

SPALTEN VIL OGSÅ INDEHOLDE PASSAGER FRA DEN KIRKELIGE DEBAT OG KLIP FRA FORSKELLIGE BLADE OG AVISER.

Unge føler pres til at være **perfekte**

På trods af en enorm valgfrihed i livet, har danske unge meget svært ved at føle, at de lykkes med deres liv. Spørgsmålet er, hvordan det kristne fællesskab skal svare på denne udfordring.

I en ny undersøgelse fra Psykiatrifonden svarer over 40 procent af ca. 1.500 unge mellem 16 og 24 år under uddannelse, at de altid eller ofte kun er tilfredse med deres præstationer, når de får 10- eller 12-taller. Det skriver dr.dk bl.a. i artiklerne "De unge er da ikke mere stressede end de plejer – er de?" og "Hvornår har jeg gjort mit bedste?" den 8. februar 2018.

For de fleste unge er det ikke nok at få et helt almindeligt job og et par venner at være sammen med i weekenden. Man skal være den bedste til alt, hvad man foretager sig. Kæreste, venner, karakterer, ferier, udseende. Kun perfektion inden for alle områder er tilstrækkelig. Ellers er livet en fiasko.

Sådan en tankegang medfører selvsagt et umenneskeligt stort pres, og talrige nyhedsindslag i medierne vidner om, at situationen er alvorlig, både set fra et individuelt og fra et samfundsmæssigt synspunkt.

Men hvilket budskab har det kristne fællesskab til de unge, som er pressede og ikke føler, at de lykkes med deres liv?

Kirkens budskab er det præstationsfrie evangelium. Jesus brugte tid og energi på alle mulige mennesker, der ikke opfyldte andre folks forventninger, og som på ingen måde var perfekte.

Den forhadte tolder Zakæus oplevede, at Jesus gerne ville spise sammen med ham. Og flere gange sad Jesus til bords med både toldere og syndere.

Til vores gudstjenester i dag knæler høj og lav side om side ved nadverbordet, og uanset forudgående præstationer modtager alle Herrens velsignelse. Det er også forkyndelse af det præstationsfrie evangelium.

Det er et godt budskab, den kristne kirke har. Spørger man rundt i menighederne, er der nok heller ingen, der vil mene, at det bør være nødvendigt at yde en toppræstation for at kunne føle sig hjemme i kirkens fællesskab. Tværtimod.

Alligevel er situationen tricky, for de fleste steder påskønner man med rette dem, der gør et stort og ofte frivilligt arbejde et sted i kirkens liv. Men på samme tid kan der indsnige sig en kultur, hvor det kun er de præsterende, der bliver fremhævet. Det er kun dem, der yder en synlig indsats, der får anerkendelse.

Spørgsmålet til eftertanke er, om det kristne liv i menig-

heden i praksis er forbundet med konkurrence om at være den bedste sanger, musiker eller ungdomsleder? Om der er et pres for at være personen med det vildeste vidnesbyrd eller være den, der har størst bibelkundskab?

Om det også i kristne fællesskaber handler om at være den bedste til alt, hvad man foretager sig – eller om menigheden faktisk kan være et frium fra præstationsræset?

Kirkens folk skal med ord og væremåde forkynde det præstationsfrie evangelium tydeligt. Ikke mindst for de unge, der føler, at deres liv er en fiasko.

Per Månsson Westh

Er livet i menigheden i praksis forbundet med konkurrence om at være den bedste sanger, musiker eller ungdomsleder?

Vi må løfte blikket til ham, der reelt har magten og resurserne til at have omsorg for os og passe på os

Bekymringer må sættes i perspektiv

TrygFonden har siden 2004 undersøgt, hvad der bekymrer danskerne og gør dem mest utrygge. I 2017 topper listen med følgende svar fra danskerne: 1) Terror, 2) Økonomien, 3) Helbredet.

Samme år har Verdens Økonomiske Forum (WEF) spurgt 750 eksperter om, hvad der er de mest alvorlige udfordringer for verden. Her peges der på: 1) Ekstremt vejr, 2) Store flygtningestrømme, 3) Store naturkatastrofer.

Så kan man jo spekulere på forskellen mellem det, der bekymrer almindelige danskere, og det, der optager eksperterne på verdensplan. Og midt i den proces kan man også overveje, hvor stor indflydelse medierne har haft på begge gruppers tanker og fokus.

Jeg bemærker også, at terror bekymrer mere end fx rygning, til trods for at rygning forårsager kræftsygdom og død for rigtig mange mennesker. Eller at de færreste har nævnt den evige fortabelse

som en alvorlig bekymring, til trods for at det er den reelle udsigt for mange.

Nu er mit anliggende ikke at bagatellisere den frygt, angst eller bekymring, som mennesker kan have. Den kan have forskellige årsager. Og uanset årsag må man tage bekymringen seriøst. Vi føler jo hver især det, vi føler, uanset om andre forstår det eller ej. Jeg kender selv til at have angst for noget, som andre måske opfatter som indbildning. Følelser opfører sig ikke altid rationelt.

Derfor glæder jeg mig eksempelvis også over, at Foreningen Agape i sit blad netop behandler frygten for terror og tager den seriøst ud fra en psykologisk vinkel. Vi har nemlig brug for at hjælpe hinanden til at leve med de ting, der kan give os bekymringer eller angst.

Samtidig er der behov for at løfte blikket, så vi ikke stirrer os blinde på, hvad vi selv eller andre finder relevant at be-

kymre os om.

Jeg tænker ikke på, at vi skal lægge låg på vores følelser og bare begynde at tænke lidt mere optimistisk. Jeg siger heller ikke, at vi bare skal henvise til Jesu ord om ikke at bekymre sig – og dermed lade, som om vi ikke bekymrer os. Følelser forsvinder jo ikke ved at lade, som om de ikke eksisterer, eller ved at betragte dem som forbudte.

Nej, vi må derimod løfte blikket til ham, der reelt har magten og resurserne til at have omsorg for os og passe på os. "Kast al jeres bekymring på ham, for han har omsorg for jer" (1 Pet 5,7). Det er nemlig hverken fortrængning eller indbildning. Det er *tillid*. Tillid til ham, der har besejret både døden og djævelen. Til ham, der er Alfa og Omega – og som kender lille mig.

Når Jesus siger, at vi ikke skal bekymre os om livet, helbredet og økonomien (svarende til danskernes bekymringer), er hans begrundelse, at

"jeres himmelske fader ved, at I trænger til alt dette" (Matt 6,32b). Derfor opmuntrer han os til at have et andet fokus: "Men søg først Guds rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet gives jer i tilgift" (Matt 6,33).

Jesus lægger ikke skjul på, at der vil ske grufulde ting i de sidste tider (Matt 24,1ff. Luk 21,5ff). En del af det er sammenfaldende med det, som de 750 eksperter peger på. Ikke desto mindre er hans klare budskab til os: "Se til, at I ikke lader jer skræmme" (Matt 24,6b)! og "Når disse ting begynder at ske, så ret jer op og løft jeres hoveder, for jeres freløsning nærmer sig" (Luk 21,28).

Så derfor: Anerkend din egen og andres frygt. Men lad dig ikke styre af den. Løft derimod blikket til ham, der både har omsorg for os her i tiden og har evighedsplaner med os.

Ole Solgaard

FOR TROEN

GUDS MEDARBEJDER

AF MANUEL VIGILIUS

*Bo ønsker virkelig at se Gud gøre sit værk i og gennem ham.
Han ved bare ikke hvordan. Han er mistænksom over for selvforbedring.
Så måske er det bedst bare at lade stå til?*

**ARTIKLEN ER DEN SIDSTE I
EN SERIE PÅ FIRE. TIDLIGERE
ARTIKLER: "GUD SOM BEJLER"
(4/2017), "GUD SOM GENOP-
RETTET" (5/2017) OG "GUD
SOM GARTNER" (1/2018)**

I de første tre artikler i denne serie har vi fokuseret på tilværelsens vigtigste spørgsmål: Hvem er Gud? Hvad vil han med os? Og hvordan gør han det?

Vi har ud fra Bibelens tekster set, at Gud ikke bare ønsker at være din åndelige vaskemaskine. Han ønsker at være din eneste ene. Derfor bejler han til dig.

Og vi har set, at han vil mere end det: Han ønsker at genoprette dig i sit eget billede. Det, du var bestemt til. Det gør han ved at nedbryde alt det, som ikke er i hans billede og skære alt det bort, som skiller dig fra Kristus.

Hans motivation er ene og alene, at han elsker dig og vil have æren for sit arbejde. Han længes efter fællesskab med dig, og han vil, at vi skal ligne ham, ikke bare i det ydre, men også i det indre.

Nu er tusindkroner-spørgsmålet: Skal jeg slet ikke gøre noget? Kan jeg gøre noget – for at alt

dette sker?

Nej – og ja. Nej – fordi hvis der sker noget godt i dit liv, er det ene og alene Gud, der gør det (Fil 2,13). Ja – fordi det ikke er *hele* historien ...

Åndelig apati

Det viser sig, at Bettina, som vi hørte om i sidste artikel, har en bror, Bo – det sidste medlem af vores lettere åndeligt dysfunktionelle familie (sådan som alle familier er det i større eller mindre grad).

Bo er grebet af evangeliet – herunder, at han ikke længere er slave under synden. Han ønsker virkelig at se Gud gøre sit værk i og gennem ham. Han er også klar over, at det ikke bare er noget ydre, men at det er noget mere fundamentalt, Gud ønsker at gøre. Han ved bare ikke hvordan. Han er mistænksom over for selvforbedring, og han er bange for at ende i noget lovisk. Så måske er det bedst bare at lade være med at tænke på det, og så lade væksten ske af sig selv?

Bo ligner en af mine ungdomsvenner, Klaus. Han var blevet kristen gennem en ungdomskreds i Luthersk Mission, hvor jeg også var med. Han havde hørt så meget god forkyndelse om, at vi intet kan og intet skal, at han ikke bare var blevet glad for Jesus – han var også blevet hensat i en form for åndelig apati.

Når jeg spurgte ind til troen og nogle konkrete ting i hans liv, som han virkelig havde brug for at gøre op med, svarede han blot: "Jeg gør ikke noget, for jeg kan ikke gøre noget. Det er jo Gud, det hele afhænger af. Så må han finde ud af, om han vil gøre noget ved mig eller ej ..."

God teologi brugt dårligt

Det skærer i ørerne, ikke? Og det skærer mig i hjertet ... For min ven forlod det kristne fællesskab, flyttede sammen med en anden mand og gik bort pga. sygdom i en alt for tidlig alder, uden der var nogen tegn på, at han vendte om til Gud.

Det er ikke, fordi jeg tror, at "god teologi brugt dårligt" var den eneste faktor for hans frafald (så vidt jeg kan vurdere – kun Gud kender hans hjerte). Men det har i hvert fald ikke hjulpet ham til at forstå hans rolle i Guds arbejde.

Og sagen er jo, at Guds ord taler krystalklart om os og til os om vores "arbejde": Lige før Paulus skriver om, at det er Gud, der "virker i os både at ville og virke, kommer hans formaning: "Arbejd med frygt og bæven på jeres frelse ..., for det er Gud, der virker i jer ..." (Fil 2,11).

Altså: Ingen modsætning, men dyb sammenhæng mellem Guds suveræne virke – og vores arbejde.

Paulus kalder sig udtrykkeligt *Guds medarbejder* (1 Kor 3,9), ganske vist i en sammenhæng af mission og oplæring, men ikke desto mindre: Selv om det er Gud, der virker det hele – eller *netop fordi* han gør det hele – kan vi arbejde aktivt. Vi skal virke ihærdigt med på hans arbejde i os og gennem os.

Hvordan gør vi det?

For meget "magisk tankegang"

Den kristne tænker og forfatter Dallas Willard

Der er ikke nogen lov, vi skal overholde for at modtage Guds nåde. Derimod er der en livslov, som siger, at vi har brug for konkrete åndelige praksisser i vores liv

har sagt: "Der er alt for meget 'magisk tankegang' inden for den evangelikale del af kirken: en overbevisning om, at hvis bare man bliver ved med at høre den rette lære, hvis bare man hører sandheden igen og igen, så vil den forvandle vores liv."

Som Dallas Willard og mange andre sjælesørgere har konstateret, så sker de dybe, langvarige forandringer i en kristens liv ikke *alene* ved at lytte til gode prædikener og undervisning.

Der er også brug for en konkret, bevidst og aktiv indsats.

Hvis ikke det var tilfældet, ville Paulus' formaning og opmuntringer ikke give mening: "Lad jer forvandle" (Rom 12,2). "Stil jer til rådighed for Gud" (Rom 6,13). "Lev ikke længere som hedningerne ... aflæg ... ifør jer ..." (Ef 4,17-24) osv.

Der er ikke nogen lov, vi skal overholde for at modtage Guds nåde. Den har Jesus overholdt for os, én gang for alle.

Derimod er der en livslov, en dynamik, som siger, at Bo – og vi – har brug for konkrete åndelige praksisser i vores liv. Så synden bliver konkret erkendt, konfronteret og aflagt. Og så Helligånden kan afdække "synden under synden", som er ondets rod. Så han kan dømme det – og sætte os fri ved evangeliet om Jesus.

Livet i lyset

Man kan spørge, hvorfor synden skal blive konkret – den er jo tilgivet? Skal vi ikke hellere se hen til Jesus og glemme os selv?

Guds nåde er større og vigtigere end vores synd, og det er sundt at rette sin opmærksom-

Manuel Vigilus, f. 1970

Kommunikationschef i COWI
mvigilius@gmail.com

Man kan spørge, hvorfor synden skal blive konkret – den er jo tilgivet? Skal vi ikke hellere se hen til Jesus og glemme os selv?

hed mod ham. Men det er godt nok ikke hele sandheden ...

Flere steder i Det Nye Testamente opmuntres vi til at "leve i lyset" med vores liv. Bekende vores synder over for en bror eller søster (fx Jak 5,16) og over for Gud (1 Joh 1,9). Leve i en sand erkendelse af tingenes tilstand i stedet for overfladiskhed eller selvbedrag. Så vi kender os selv, som vi er – og erfarer Guds nåde konkret og nærværende, i al dens vanvittige dybde, bredde og fylde. Og så vi kan tage konkrete skridt for at kæmpe mod synden i vores liv.

Det går videre end "blot" at blive konkret. For under det konkrete fald ligger altid en dysfunktion i vores tro og tillid: enten ved at vi tror en løgn – eller ved at der er noget i evangeliet, vi ikke for alvor tror og stoler på.

Det er derfor, Luther i sin store katekismus konkluderede, at vi aldrig synder mod ét af de ti bud, uden vi først har syndet mod det første: "Du må ikke have andre guder end mig."

Der vil altså altid være et fald i hjertet, før vi falder i det ydre. For hvis vi virkelig stolede på Gud og på hans evangelium af hele hjertet, hele tiden, ville vi stole på, at han ville give os alt, hvad vi har brug for – og fristelsen ville miste sin kraft.

Gå i dybden med synden

Et eksempel: Når jeg bagtaler min chef, har jeg på det overfladiske plan syndet mod buddet om at elske min næste som mig selv. Hvis jeg ikke vil "se på mig selv", ænser jeg det næppe. Det er en af de man-

ge synder, som bare bliver æltet ind i en generel "forlad os vor skyld"-grød-bøn ved slutningen af dagen.

Har det nogen forvandlende kraft i sig? Ikke spor ...

Der er lidt mere kraft i at standse op, om det så bare er for et par sekunder, og sige helt konkret: "Gud, jeg bagtalte min chef. Det er jeg ked af. Tilgiv mig."

Og hvis det virkelig skal bruges til at forandre mig, skal det ned i hjertet: "Gud, jeg bagtalte min chef, fordi jeg ikke for alvor tror, at du ser alt og dømmes retfærdigt; fordi jeg ikke for alvor tror, at du vil give mig ret, hvis dét er ret – så jeg ikke behøver hævne mig gennem bagtalelse. Fordi jeg ikke for alvor tror, at du har tilgivet mig alt, og at jeg derfor skylder at tilgive min chef alt. Fordi jeg ikke stoler på, at jeg har al værdi i Kristus, og at det derfor i bund og grund er ligegyldigt, hvad andre tænker om mig – så jeg behøvede ikke hævde mig ... Jesus, du ser min synd og vantro. Jeg bekender den for dig uforbeholdent og overgiver den til dit kors. Jeg magter ikke selv at overvinde synd og vantro – men du har vundet over al synd og vantro for mig. Tak for din tilgivelse og sejr – for mig og for alle mennesker."

Forvandlet ved at sindet fornys

Kan du se forskellen?

Sådan kan du gøre med enhver konkret synd i dit liv: misundelse, syndigt begær, selvhævdelse – for ikke at tale om alle undladelsessynderne ...

Kun sådan kan vi blive "forvandlet ved at sindet fornys" (Rom 12,2) – indefra og

ud. Og dét er Guds endemål. For det sætter virkeligt fri. Det giver æren til Gud. Og det spreder en velduft af Kristus omkring os til andre mennesker.

Sidde i ukrudtet med Jesus

Teresa af Avila kalder denne åndelige praksis for at "sidde i ukrudtet med Jesus".

De fleste haveejere har en instinktiv reaktion på ukrudt: Vi vil gerne fjerne den hurtigst muligt. Sådan er det i overført betydning i livet som kristen: Når vi bliver opmærksomme på synd i vores liv, vil vi gerne have den væk hurtigst muligt. Den er ubehagelig at se på.

Men Teresa opmuntrer os til at tøve og "sætte os i ukrudtet" med Jesus. Kigge på det sammen med ham. Bede ham eller Helligånden vise os, hvad det ukrudt siger om os – om vores situation adskilt fra Jesus. Hvad det siger om rødderne og jordbunden. Hvorfor det altid er de samme steder i plænen, det dukker op igen og igen ...

Det er ikke nødvendigvis behageligt, men det holder os tæt på sandheden om os selv. Holder os "i ham", tæt på Jesus, tæt på korset.

At være sammen med en kristen, der har en "grød-erkendelse" af sin synd eller altid "nipper" sin synd op med det samme, kan være en anstrengende oplevelse: Der er ikke meget selverkendelse eller selvirosi. Ikke meget taknemlighed. Ikke meget glæde og begejstring. Og dermed heller ikke meget ære til Jesus eller overbærenhed over for andre.

Modsat med en erfaren "ukrudts-betrakter": Et menneske, der *føler* sin egen vantro. Som ikke bare ved, at Jesus er død for hende, men føler det og erfarer den befrielse, der ligger deri.

Som har oplevet at komme til Jesus uden figenblade af nogen art – og fået lov at erfare, igen og igen, at den, som kommer til Jesus, vil han aldrig vise bort.

Denne proces er ikke en mekanisk tagen sig sammen eller egocentreret selvforbedring. Det er en organisk forvandling af både sind og hjerte med Kristus som mål.

Ikke 'tag dig sammen', men 'giv slip'

Når Bo eller du synder eller oplever fristelsen i dit hjerte, så er rådet derfor:

1. Stands op i stedet for at flygte
2. Åbn op i stedet for lukke til
3. Luk Jesus ind i stedet for at gemme dig for ham
4. Kig på det sammen med ham
5. Overgiv det til hans kors, hvor han allerede har naglet den synd fast
6. Tag imod hans tilgivelse og befrielse
7. Sig ham tak

Dét er en stærk evangelisk, åndelig praksis.

Gud er ikke færdig endnu

Til slut: Næsten alle organiske processer er langsomme. Det er umuligt at se udviklingen fra dag til dag. Det er ikke det samme som stilstand. Det er et udtryk for, at vi har med levende organismer at gøre. Det gælder også i Guds genoprettende hjertearbejde. Det er imod vores

mentalitet og tidsånden, men det er sådan, Gud arbejder.

For nogle år siden var vi på en efterskole for at hente vores datter hjem på ferie. Der så jeg et naturbillede, en af eleverne havde lavet, med underteksten: "Have patience. God isn't finished yet" (Hav tålmodighed. Gud er ikke færdig endnu).

Det har jeg tænkt på og opmuntret mig med mange gange siden – når Jesus virkelig viser mig, hvor dybt ukrudtet stikker i mit hjerte. Når jeg bliver mismodig over, at så megen god forkyndelse og undervisning, så meget nåde og kærlighed fra Gud, gør så lidt indtryk på mit hjerte.

Det går så langsomt!

Det vil jeg også opmuntre dig med, når du er ved at miste modet: Hav tålmodighed. Gud er ikke færdig. Hverken med dig eller med arbejdet i dig. "Og han, som har begyndt sin gode gerning i dig, vil også fuldføre den indtil Kristi Jesu dag" (Fil 1,6).

Når vi opdager synden i vores liv, vil vi gerne fjerne den hurtigst muligt – ligesom ukrudt. Men måske skulle vi "sætte os i ukrudtet" sammen med Jesus og bede ham om at vise os, hvad det ukrudt siger om os.

A photograph of a rural landscape. In the background, a wooden house with a corrugated metal roof is partially visible, with the sun shining behind it, creating a lens flare. Several trees, some with green leaves and some bare, are scattered across the scene. In the foreground, there is a dirt path and some low-lying vegetation. The overall tone is warm and slightly hazy.

FOR TROEN

Første mand i Fjendeskoven

AF DINA BURGDORF JACOBSEN

*En gammel krumbojet mand kom gående imod os støttet til en stok.
Han havde tjavset gråt hår og enkelte strittende hvide skægstubbe ...*

En del af LM's missionsarbejde i Cambodja foregår i Fjendeskoven. Et fattigt og afsidesliggende område, der før i tiden var dækket af jungle. Nu er det meste af skoven ryddet, og fattige bondefamilier prøver at tvinge afgrøder nok af den golve jord til at brødføde deres familier.

Gennem de sidste seks år er LM's missionærer taget derud sammen med lokale evangelister for at forkynde evangeliet og forbedre deres levestandard, bl.a. gennem sundhedsarbejde.

Isoleret eneboer

Ved vores månedlige klinik, hvor vi tilser de syge i Fjendeskoven, mødte vi sidste gang en interessant person.

En gammel krumbøjet mand kom gående imod os støttet til en stok. Han havde tjavset gråt hår, enkelte strittende hvide skægstubbe, ikke mere end et par brune tandstumper i munden, og hans hænder og de bare fødder var krogede af gigt. Han så ikke ud af meget, men vi fornemmede på de andre ventende, at der var en vis respekt omkring ham.

"Jeg bor i nærheden af ham," forklarede en kvinde. "Han er den første beboer i Fjendeskoven. Han har boet her i 20 år," fortalte hun.

Den krumbøjede mand fortalte, at han er 79 år gammel og har boet mere eller mindre isoleret som eneboer langt inde i junglen de sidste mange år.

Vi kunne regne ud, at det tidspunkt, hvor han flyttede til Fjendeskoven, er omkring det tidspunkt, hvor De Røde Khmerer definitivt blev besejret. Dog stod de stadig stærkt netop i Fjendeskovens-området op til midt i 90'erne, og mange forsvandt ind i junglen, hvor de nemmere kunne gemme sig, og hvorfra de lavede natlige "raids" på omkringliggende landsbyer.

Når man møder en khmer mand på hans alder, melder spørgsmålene sig naturligt: Hvilken side var han på under krigen? Hvad har han set og oplevet? Hvad har han selv gjort? Hvorfor har han levet nærmest i isolation i junglen de sidste mange år?

For os blev der ikke anledning til at stil-

le disse spørgsmål. Det kræver tillid og venskab, før khmerne åbner op og fortæller om grusomhederne under De Røde Khmerer.

Hverken mere eller mindre berettiget til frelsen

Vi ved ikke, hvad der er den gamle mands historie, og vi kommer måske aldrig til at høre den. Men uanset hvad han har oplevet, ved vi, at Paulus' ord til kolossenserne også gælder ham:

"Også jer, der var døde i jeres overtrædelser, uomskårne på kroppen, gjorde Gud levende sammen med ham, da han tilgav os vore overtrædelser. Han slettede vort gældsbevis med alle dets bestemmelser imod os; han fjernede det ved at nagle det til korset" (Kol 2,13f).

Uanset om vi er missionærer, evangelister, Khmer Rouge-ofre eller -bøddler, er vi af natur i samme situation over for Gud. Døde i vores overtrædelser! Vi har alle lige desperat brug for at få slettet vores anklageskrift imod os, for at blive reddet.

Kan I forestille jer at overbringe nyheden til sådan en mand: "Du er fri. Alt, hvad der dømmes dig, er slettet. Vejen til Himlen er åben for dig!"

Da Jesus blev naglet til korset, døde han også for denne mand. Guds ufattelige kærlighed omfatter også ham, uanset hvor broget hans fortid måtte være. Over for Gud er han hverken mere eller mindre skyldig end mig, eller mere eller mindre berettiget til frelsen end mig.

Mission tager tid

Jesus siger som noget af det sidste til sine disciple, før han bliver taget op til Himlen: *"Gå ud i alverden og prædik evangeliet for hele skabningen. Den, der tror og bliver døbt, skal frelses; men den, der ikke tror, skal dømmes"* (Mark 16,15).

Det er først nu, efter at vi har arbejdet i Fjendeskoven i godt seks år, vi har mødt den krumbøjede mand. Først nu har han fået tillid nok til at komme til os.

Mit håb og min bøn er, at denne mand må komme til tro. Og hvem ved? Med tiden kan det være, vi også får lov at høre hans historie. ■

Dina Burgdorf Jacobsen, f. 1980

Sygeplejerske og missionær i Cambodja
dubidina@gmail.com

FOR TROEN

Tak for Åndens gave!

AF HENRIK NYMANN ERIKSEN

Helligånden er nærværende, overbeviser, udruster og skaber frugt. Den gave må vi takke for.

Henrik Nymann Eriksen,
f. 1965

Forstander på Luthersk Missions Højskole (LMH)
hne@lmh.dk

Ipinsen bliver vi mindet om, at Gud har sendt sin Ånd til hele sit folk. Vi bekender hver søndag vores tro på Helligånden, den tredje person i treenigheden, og vi understreger tit, at der er Ånden som skaber troen i et menneske.

Ikke desto mindre er det, som om Helligånden ofte har svært ved at få fodfæste i vores faktiske kristendom. Vi kunne egentlig klare det med Faderen og Sønnen og nøjes med en to-enighed. Men Gud har ikke givet os sin Ånd, for at vi skal leve, som om den ikke findes.

Guds gave til os

Efter Peters prædiken på pinsedagen spurgte folk, hvad de skulle gøre for at blive frelst, hvortil Peter svarede: "Omvend jer og lad jer døbe til jeres synders forladelse, så skal I få Helligånden som gave" (ApG 2,38). Helligånden er Guds gave til enhver, der tager imod Jesus. En af frelsens gaver på linje med syndernes forladelse, det evige

liv og retten til at være Guds barn.

Gud giver os gaver, fordi han ønsker os det godt, og gaver skal modtages med tak. Derfor er det godt at takke for Åndens gave. Når vi takker for noget, tager vi nemlig imod det og tilegner os det. Det lander på en måde i vores liv og bliver virkeligt for os. Derfor tror jeg, at et godt forhold til Helligånden begynder med, at vi takker for Ånden. Hvornår har du i øvrigt sidst takket Gud for, at han har givet dig Helligånden som en helt personlig gave?

Men hvad er det så, vi takker for, når vi takker for Åndens gave? Hvad giver Gud os med Helligånden? Jeg vil nævne fire ting.

Åndens nærvær

Det første, vi skal takke for, er Åndens *nærvær* i vores liv: "Ved I ikke, at I er Guds tempel, og at Guds ånd bor i jer?" (1 Kor 3,16).

Der er forskel på passiv og aktiv viden. Pas-

Ånden udruster os med mod til at turde vælge og til at turde blive stående hos Jesus, når han og hans kirke hænges ud af dem, som ikke tror

siv viden er det, vi kan svare på, når vi bliver spurgt, men aktiv viden er det, som lever i vores bevidsthed og spiller en rolle i vores liv af sig selv. Åndens virkelighed bliver let en passiv viden; sådan var det allerede for korintherne. Derfor mindes vi om, at vi er Guds tempel. Det er hans bolig på jorden. Gud bor i os ved Helligånden.

Det betyder, at Ånden er os helt nær. Hele tiden. Alle steder. I alle situationer. Det gælder også, når vi ikke føler, at den er i os, eller når vi ikke tænker på det. Det er slet og ret en del af et kristent menneskes virkelighed: Helligånden bor i dig! Tak Gud for Åndens nærvær.

Åndens overbevisning

For det andet *overbeviser* Helligånden os om, at Jesus er betydningsfuld (Joh 16,14). Den viser os, at vi har brug for ham, og hjælper os til at forstå hans frelse af syndere og hans sejr over alle onde magter.

Ofte mangler vi *overbevisning*. Og vores kultur hylder heller ikke på nogen måde overbevisning – men Ånden kan overbevise. Den overbeviser ikke-troende, så de overgiver sig til Jesus, og den overbeviser Guds børn, så vi lever mere frimodigt med Jesus i hverdagen. Tak Gud for Åndens overbevisning.

Åndens udrustning

For det tredje vil jeg pege på, at Helligånden *udruster* os til livet som kristen og til tjenesten for Gud både i hans menighed og i vores daglige liv

i arbejde, studie, hjem, samfund og hvor vores liv ellers udspiller sig.

Ånden udruster med kraft til at vidne om Jesus i ord og væremåde. Den udruster med nådegaver, så vi får evner til at gøre det, Gud har kaldet os til. Men Ånden udruster os også med visdom til at leve i relation til andre mennesker på en god måde, med vejledning til at træffe gode valg og forfølge de rigtige spor i vores liv og med mod til at turde vælge og til at turde blive stående hos Jesus, når han og hans kirke hænges ud af dem, som ikke tror. Tak Gud for Åndens udrustning.

Åndens frugt

Vi vil for det fjerde takke for Åndens *frugt*. Jesus talte om sig selv som vintræet og hans disciple som grene, der bærer frugt. Paulus kalder dem for Åndens frugt (Gal 5,22). Det er fine egenskaber som kærlighed, mildhed, godhed, tålmodighed osv. Ånden lader dem vokse frem i enhver kristens liv.

Det betyder ikke, at vi ikke længere synder – det vil vi gøre, indtil vi dør eller Jesus kommer igen. Men Ånden lader alligevel sin frugt vokse frem midt i vores egoisme, misundelse og smålighed over for andre. Det er Guds værk, og det er ikke fantasi. Tak Gud for Åndens frugt.

Gud har givet os Helligånden som en gave, og en gave modtager vi ved at sige tak. Så tak Gud for Åndens gave! ■

Børn har også brug for sjælesorg

AF DAN K. MÅNSSON

Vi bliver nødt til at lytte til børnenes spørgsmål og forestillinger og give dem svar på selv de vanskelige forhold i livet og døden.

Børn er fuldgyltige mennesker. Døbte børn er fuldgyltige lemmer i den kristne menighed. Der er nok forskel på voksne og børns erfaringsmængde, men ikke i erfaringsverden. Børn har de samme følelser som voksne, og børn har den samme spiritualitet som voksne. Begge dele kommer til udtryk på forskellig måde i de forskellige livsfaser, men grunderfaringerne er de samme. Børn glædes, frygter, sørger, bekymrer sig, skammer sig, væmmes. De tror, tvivler, beder, bekender, prøves, fristes, falder, skuffes, frygter Gud.

En 3-årig siger måske "Gud er dum", når hun ikke får det, hun beder om. En voksen vil udtrykke sig anderledes i skuffelsen over bønnesvaret, men følelsen og spiritualiteten er den samme. Nogle gange har både barnet og den voksne brug for at dele skuffelsen med et andet menneske. Hvor vi i mødet med den voksne

vil tage skuffelsen alvorlig, overhører vi for ofte barnets skuffelse.

Inaktiv modus

Paulus iagttog en forskel på sig selv som barn og voksen: "Da jeg var barn, talte jeg som et barn, forstod jeg som et barn, tænkte jeg som et barn. Men da jeg blev voksen, aflagde jeg det barnlige" (1 Kor 13,11). For barnets verdens- og virkelighedsopfattelse beror helt enkelt på den livserfaring, det har gjort sig som 2-, 9- eller 13-årig.

Paulus bruger iagttagelsen til at perspektivere den stykkevisse erkendelse: "Endnu ser vi i et spejl, i en gåde, men da skal vi se ansigt til ansigt. Nu erkender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg selv er kendt fuldt ud" (1 Kor 13,12). Heller ikke den voksne ser alt i dets fulde perspektiv. Men på den nye jord,

i det fuldkomne, skal alt være helt klart og forstået!

Ét ord er dog problematisk i sammenhængen og har i nogen måde præget vores selvforståelse og omgang med børn, nemlig ordet *aflagde*. Ordet indikerer, at barndommen er et overstået kapitel; barnets måde at forstå og udtrykke sig var ikke bare barnlig, men forkert. "Se nu at blive voksen!" "Vær ikke så barnlig!" Vi kender godt udtrykkene, har måske selv hørt dem eller udtalt dem.

Af sammenhængen i kapitlet passer oversættelsen – *aflagde* – dårligt, og den passer heller ikke med barnets udvikling til voksen. Det græske ord, Paulus bruger, har da også betydningen *at gøre inaktiv*. Den erfaring, barnet får, giver ny forståelse, nye ord og tanker, der gør de hidtidige inaktive.

Når barnet er dejligt ubekymret, så er det altså fordi barnet endnu ikke har erfaret den kompleksitet og den ondskab, som også er et livsvilkår. Det er barnligt i ordets bedste mening!

Et par lyttende ører

Med tiden gør børn erfaringer, som ikke "passer ind" i deres tankeverden. De behøver voksnes hjælp til at formulere en ny forståelse. Det sker typisk i samtale. Når børn kommer hjem og fortæller om alt det, de har oplevet, og de møder et par lyttende ører, så hjælpes de – ofte helt uden den voksnes forklaringer – til at forstå, acceptere eller forsone sig med virkeligheden.

Hvis barnet ikke møder et par lyttende ører, bliver afvist eller bortforklaret, så lades barnet tilbage med sine egne tanker, som det ikke forstår. Eller barnet mødes med uventede reaktioner fra den voksne, så det stopper med at betroe sig til voksne. Hvis barnets erfaringer angår de nærmeste voksne, som det ikke kan dele disse erfaringer med, så efterlades barnet med et følelses- og tankemæssigt kaos.

Børn betror sig til troværdige voksne

Børn er ofte ekstremt loyale mod deres nærmeste voksne. Derfor higer de efter de voksnes op-

Med tiden gør børn erfaringer, som ikke "passer ind" i deres tankeverden. De behøver voksnes hjælp til at formulere en ny forståelse

mærksomhed. Derfor skåner børn deres nærmeste for ord, som kan give de voksne svære følelser. Derfor dækker de over voksnes svigt.

Voksne, som viser børn omsorg, inviteres af og til ind i børnenes tankeverden. Børn fortæller om oplevelser og uforståelige ting, følelser og meget mere. Først og fremmest oplever forældre dette. Også bedsteforældre og medarbejdere i daginstitutioner og skole kender til dette. Klub- og lejrledere møder det. Så længe børnene møder lyttende ører, ærlighed og loyalitet, får de den hjælp, de behøver for at bakske med en bøvlet verden.

Ligeværdig samtale med forskelligt ståsted

Hvordan skal vi så tale med børn om det, de fortæller os? Vi skal blive som børn, altså genaktivere evnen til at forstå, tale og tænke på barnets måde (se ovenstående tolkning af *aflægge*: gøre inaktiv). Vi hjælper barnet bedst ved at sætte os i barnets sted.

Med den merviden og mererfaring, vi har som voksne, må vi sammen med barnet reflektere over de erfaringer, barnet deler med os. Da alle har været børn, skulle det ikke være en umulig opgave (med mindre man har aflagt det barnlige og fortrængt, hvor man lagde det).

De, som ikke gør denne øvelse, kommer let til at opleves bedrevende og svarer på andet eller mere end det, barnet ud fra sin forståelse taler om eller spørger om.

At møde barnet med en reaktiveret bevidst-

Dan K. Månsson, f. 1963

Cand.theol. og sjælesørger
post@sjaelesorg.dk

FOTO: ISTOCKPHOTO

Børn er langt bedre end voksne til at pendle mellem forskellige følelser og aktiviteter. Derfor må voksne gribe det gunstige øjeblik, når barnet har lyst til at snakke.

hed om egen barndom bevirker også, at vi mødes som to ligeværdige subjekter, der samtaler om livet ud fra hver sit ståsted i livet. Alt for ofte er samtaler med børn blevet til rene interviews, hvor den voksne udspørger barnet, som kan opleve det som et forhør. En sådan samtale er som en tur hos mekanikeren: Find fejlen og reparer den! Barnet gøres til et objekt!

Barnet pendler

Nu er det de færreste børn, som kan sidde på en stol over for en samtalepartner i længere tid. Børn snakker, når de har lyst. De udtrykker sig ofte på flere måder, ikke kun i ord. Derfor opstår de fortrolige og eksistentielle samtaler, når den voksne og barnet foretager sig noget andet (gåtur, leg, bibelfortælling, madlavning, godnat-seance osv.).

Da handler det om at gribe det gunstige øjeblik, selv om det måske for den voksne kommer på tværs. Barnet snakker måske nogle få minutter, og så har det fået lettet sit hjerte, svar på sit spørgsmål eller set en vej og fortsætter med noget andet. Barnet er langt bedre end voksne til at pendle mellem forskellige følelser og aktiviteter. Jo ældre de bliver, des mere kan barn

og voksen sammen fokusere på den aktuelle tematik.

Børn forestiller sig

"Da jeg var barn, talte jeg som et barn, forstod jeg som et barn, tænkte jeg som et barn," skriver Paulus rigtig nok. Nogle slutter heraf, at når børn ikke forstår så meget, behøver de heller ikke svar på det, de spørger om. "Det skal du ikke tænke på," svarer den voksne.

Sandt er det, at børn ikke ved det samme som voksne og derfor heller ikke forstår det samme som voksne. Børn forestiller sig i stedet! Og børns forestillinger kan gøre ondt og forsvinder ikke, fordi den voksne siger, at "det skal du ikke bekymre dig om."

Som voksne kan vi skjule kundskab for børn, men vi kan ikke skjule følelser. Vi bliver nødt til at lytte til børnenes spørgsmål og forestillinger og give dem svar på selv de vanskelige forhold i livet og døden. Værre end sandheden er fortietlsen og negligeringen, som signalerer manglen-de respekt.

I siger:

Det er vanskeligt at omgås børn.

Det er rigtigt.

I tilføjer:

Fordi man skal ned på deres niveau, bøje sig, krumme ryggen, gøre sig lille.

Men dér tager I fejl.

Det er ikke det, som er det vanskeligste.

Det er snarere det faktum, at man skal hæve sig sådan, at man når op til deres følelser.

Strække på sig, gøre sig højere, stille sig på tå.

For ikke at såre dem.

Janusz Korczak: *When I Am Little Again* (1925)

Børn stiller spørgsmål om livet

Børn stiller spørgsmål, fordi de undres, reflekterer og bearbejder følelser og erfaringer. Voksne har ord og livserfaring, som kan hjælpe bar-

net til at tolke sine egne følelser og erfaringer. Eller sagt med andre ord: Børns livsmestring og tro udvikles i relationer.

Børn søger som voksne efter mening. Livet og hændelser må have mening. Selv om børns meningssvar og løsninger på meget lidelse og ubærligt i verden kan virke netop barnlige, så adskiller de sig ikke væsentligt fra voksnes vilkår: "Endnu ser vi i et spejl, i en gåde ..." Evner vi som voksne at undres sammen med børnene frem for at affeje deres refleksioner, vil vi opleve, at de vokser i indsigt og erkendelse.

Børns spørgsmål afspejler deres forsøg på at forstå verden, deres egen rolle i verden og er led i deres søgen efter identitet. Livsspørgsmål hos børn opstår ikke i et vakuum, men er betinget af den livssammenhæng, de lever i. Derfor fortæller spørgsmålene ofte en del om barnets livssituation, dets tanker, følelser, relationer, hjemlige forhold, selvbilleder og gudsbilleder.

Den store og den lille fortælling

I klubarbejde og på lejre oplever medarbejdere af og til, at børn betror sig til dem om ganske personlige forhold. Børnene oplever, at de voksne vil dem det godt. De bruger tid på at være sammen med børnene, leger med dem og fortæller om Gud. Børn er dejligt konkrete og forsøger at koble deres egen livsfortælling med Gudsfortællingen. Fortællingen om Gud kalder på livsspørgsmålene: "Kunne Gud ikke bare have fået den bil til at køre en anden vej? Hvorfor skulle den køre min hund ned?" Eller: "Hvis Jesus kunne hjælpe dengang, må han også kunne hjælpe mig, for min far og mor skændes."

Omsorg for hele barnet

Er den slags sjælesorg? Tja, det afhænger jo af, hvad sjælesorg er. Hvis sjælesorg er en samtale i al fortrolighed om et "åndeligt" problem, som bedst besvares med bibelord og bøn, så er de fleste samtaler med børn (og såmænd også med

voksne) ikke sjælesorg.

Er sjælesorg derimod omsorg for hele mennesket, så omfatter omsorgen alle menneskets fire livsdimensioner (den kropslige, psykiske, åndelige og relationelle). Det er i den sammenhæng værd at notere, at evangelierne ikke beretter om mennesker, der alene kom med deres synd til Jesus. De kom med deres liv, og de fik både livs- og troshjælp.

Beretningen om Jesus og de to Emmausvandrere (Luk 24,13ff) er et eksempel på sjælesorg, mens man går sammen, og på en konkret handling, som blev til stor hjælp (brødsbrydelsen). Denne fortælling om voksne kan godt inspirere os til at lytte til børns liv, mens vi lægger puslespil, spiller bold eller gør rent på sovesalen. Den kan inspirere os til at bruge handlinger, som er meningsfulde for barnet i dets spiritualitet (skrive et brev, grave noget ned, male et billede eller finde en symbolsten på stranden).

Tavshedspligt og fortrolighed

Til sidst vil jeg lige nævne lidt om tavshedspligt. Børn, som betror sig til en voksen, forventer fortrolighed. I langt de fleste tilfælde kan og skal vi give dem det. Det udelukker dog ikke, at vi kan tale med barnet om at fortælle deres forældre det, de har delt med os.

Samtidig skal vi være opmærksomme på, at når det gælder børn og unge under 18 år, har enhver voksen ifølge Serviceloven §153 og §154 underretningspligt, hvis barnet "udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare." Det skal vi fortælle barnet; og selv om barnet protesterer, skal vi holde loven for barnets og dets voksnes skyld.

"[Jesus] kaldte et lille barn hen til sig, stillede det midt iblandt dem og sagde: »... Den, der ydmyger sig og bliver som dette barn, er den største i Himmeriget; og den, der tager imod sådan et barn i mit navn, tager imod mig" (Matt 18,2f). Det er stort! ■

*Børns spørgsmål
afspejler deres
forsøg på at forstå
verden og er led i
deres søgen efter
identitet*

Religionsfrihed som kristen pligt?

AF MICHAEL AGERBO MØRCH

Skal vi som kristne forsøge at begrænse religionsfriheden, når den bruges til afgudsdyrkelse? Eller skal vi gå nye veje i en ny tid præget af pluralisme?

Heiner Bielefeldt, Helge Hoffmann og Daniel Toft Jakobsen giver forskellige svar.

Grundtvigs berømte motto – ”Frihed for Loke, såvel som for Thor” – er vel det nærmeste, vi kommer på et slogan for den danske religionsfrihedstanke. Måske tænker vi det ligefrem som en særlig kristen værdi, der har sit naturlige ophav i vores evangelisk-lutherske tro.

Men religionsfrihed kan næppe siges at være et selvfølgeligt udkog af vores lutherske arv. Fx havde vi en luthersk nationalkirke i over 300 år, inden vi fik indført religionsfrihed i 1849. Og under forhandlingerne op til grundlovens vedtagelse var folkekirkens frontfigur, Københavns biskop, J.P. Münster, en direkte modstander af religionsfrihed.

Så selvom det som bekendt endte med, at grundloven i fem artikler vagt afklarede kirkens nye rolle under demokratiet (§66-70) og

bl.a. fastslog, at ”Borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning...” (§67), var alle problemer ikke løst med de nye lovformuleringer. Der gik fx yderligere over hundrede år, før baptisterne blev statsanerkendte og dermed officielt kunne praktisere en dåb, så det svarede til deres teologi. Den frihed blev først givet i 1954.

Hvad med religionsfriheden i dag?

Alt dette leder til den afgørende tanke: hvad skal kristne mene om sagen i dag? Skal vi følge førnævnte kirkelige tradition og være kritisk indstillet over for religionsfriheden? Skal vi forsøge at begrænse den, når mennesker ønsker at praktisere vranglære, afgudsdyrkelse, umoral

osv.? Eller skal vi gå (forholdsvis) nye veje i en ny tid præget af pluralisme?

Måske bliver nogle læsere rådvilde ved tanken om, at vi i *Budskabet* beskæftiger os med sådanne verdslige ting, eller måske tænker nogle stik modsat, at spørgsmålet er væsentligt, men også ganske let at svare på.

Ingen af delene virker tilfredsstillende på mig. I Bibelen er vi kaldet til at forvalte jorden (1 Mos 2,15), til at søge fred for vores by (Jer 29,5-7), til at fremme gode forhold for *alle* samfundsborgere (1 Tim 2,2) og til at elske vores næste (Matt 22,39) – så vidt jeg kan se, er emnet *religionsfrihed* derfor klart et kristent emne.

Omvendt er emnets problemstillinger generelt ikke lette at afklare. Tværtimod er spørgsmålene mange og komplicerede. For sorterer religionsdyrkelse naturligt under ”gode forhold”, når vi spørger fra et bibelsk perspektiv? Eller for at gøre det konkret: Hvis folk ønsker at praktisere islam, buddhisme, ateisme osv., skal vi så støtte dem i deres foretagende? En anden løsning er jo, at vi blot tolererer det – dvs. tillader det, uden at vi fremmer det.

Kagen kan nok ikke skæres én gang for alle, for straks vi har gjort det, bager samfundet bare en ny. Samfundsforholdene er i hastig forandring, og stemningen over for religion bølger i takt med vinden fra Vesterhavet.

Fisken på disken

For nogen tid siden satte jeg mig for at undersøge sagen. Målet var at finde nogle kloge hoveder, der kunne hjælpe mig med at komme tættere på en afklaring af, hvad vi kristne skal tænke om den udbredte religionsfrihed i dag.

Men allerførst måtte ”fisken på disken”. For hvad hentyder *religionsfrihed* egentlig til? Som med alt andet er definitionen ret afgørende for, hvordan folk forholder sig til emnet, og derfor må vi begynde lidt kedeligt med at præcisere,

Ifølge Institut for Menneskerettigheder omfatter religionsfrihed ”retten til at have, udøve og skifte religion, og også retten til ikke at have nogen religion eller tro”

hvad vi nu arbejder med.

Ifølge Institut for Menneskerettigheder omfatter religionsfrihed ”retten til at have, udøve og skifte religion, og også retten til ikke at have nogen religion eller tro.”

Definitionen er meget kortfattet, men også ganske klar. Den er fordelagtig, fordi den får en dobbelt vinkel med. Religionsfrihed er med denne definition både friheden *fra* at være tvunget til at deltage i en bestemt religionspraksis, og friheden *til* at tro og udleve en hvilken som helst religiøs overbevisning.

Man kan ellers godt argumentere for en mere minimal forståelse, hvor religionsfrihed blot betyder, at man er fri fra at skulle deltage i en bestemt majoritetsgruppes religionspraksis. Sådan er det fx i De Forenede Arabiske Emirater, som jeg besøgte i 2009. Landet er muslimsk, og de anvender sharialoven i staten, men immigranter (udgjorde da ca. 85 % af befolkningen) er ikke tvunget til at deltage i den muslimske religionspraksis. Omvendt er det ikke tiladt offentligt at *udøve* anden religion, fx er det forbudt at missionere som kristen.

Men med Instituttets definition tilstræber vi altså en mere maksimal forståelse af religionsfrihed, hvor vi både frasiger os tvang til at del-

Michael Agerbo Mørch,
f. 1988

Cand.theol.
michaelagerbomoerch@gmail.
com

Folkekirkens særstatus er ret speciel. Tanken om "frihed, men ikke lighed" i forhold til kirken udgør en klar frustration for mindretallene

tage i en bestemt religionspraksis, men også friheden til at tro, udøve og skifte religion.

Når "troen alene" opleves som et samfundsproblem

Men hvad er så religion? Jeg ringede til Heiner Bielefeldt, professor i menneskerettigheds politik ved Erlangen Universitet, for at få hans belysning med. I denne sammenhæng er han særligt interessant, fordi han fra 2010-2016 var FN's internationale operatør for religionsfrihed, og som én af sine cases besøgte han Danmark, hvor han tog temperaturen på vores religionsfrihed og undersøgte vores forståelse af samme.

Hvordan vil du definere religionsfrihed?

"Jeg arbejder ud fra den betragtning, at religionsfrihed er en menneskerettighed, og derfor ønsker jeg ikke, at definitionen bliver for snæver. Så for at inkludere fx humanister, der jo ikke tror på nogen overnaturlig magt, så taler jeg i stedet om "identitetsskabende overbevisninger" og "praksishandlinger på baggrund af overbevisning". Religionsfrihed er derfor frihed til at have disse overbevisninger og udføre de dertil hørende praksisser."

Lever Danmark op til den definition på nuværende tidspunkt?

"Overordnet set går det rigtig godt i Danmark. Det er klart et af de lande, hvor religionsfriheden trives bedst. Men der er også udfordringer. Særligt er §67 i grundloven problematisk med sin sætning om, at religionsudøvelsen er fri, så længe "intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden."

"Det er en meget gammeldags formulering,

for det politiske spillerum til at begrænse religionsfriheden er reelt alt for stort. Ingen definerer, hvad "strider mod" betyder, og det er så op til den til enhver tid siddende magthaver. Det er i mine øjne skrøbelig og kritisabelt."

Det er jo en lidt teknisk kritik, selvom den nok er overbevisende. Hvad med den konkrete praksis netop nu?

"Folkekirkens særstatus er ret speciel. Tanken om "frihed, men ikke lighed" i forhold til kirken udgør en klar frustration for mindretallene. På den front er Danmark non-egalitær (dvs. ikke præget af ligestilling) modsat i resten af samfundet. Staten betaler fx 14 % af Folkekirkens budget, og det er et vidtrækkende bidrag, som endda gives ud over kirkeskatten."

"I praksis er det et problem, at den lutherske trospraksis fokuserer så meget på det indre på grund af læren om *troen alene*, da det ofte er med til, at ceremonibaserede trosretninger bliver marginaliseret – eller i hvert fald misforstået."

Har du konkrete eksempler?

"Ja, lad os bare tage de to største mindretal i Danmark, nemlig Islam og Jødedom. I begge religioner er omskæring af drenge centralt. Det er vigtigt at anerkende, for den ceremoni er med til at indføre drengen i både den kulturelle og religiøse gruppe og dens historie."

"Selvom det har været diskuteret intenst i Danmark, om man skal forbyde det, er det ikke blevet til noget, og det, tror jeg, er godt. Der er ikke et eneste land i verden, der forbyder omskærelse af drenge, og hvorfor skulle Danmark reelt gøre det? Den socialiseringsproces, man

som barn gennemgår, hvor man modnes og langsomt føres ind i en personlig frihed, må nødvendigvis også indeholde rituelle komponenter.”

Islam bliver jo intenst diskuteret i Danmark. Hvad med minareter og burkaer?

”Personligt synes jeg, at burkaer er mærkelige, men de bør ikke være kriminelle. I visse kontekster er de allerede forbudt. Du må ikke køre bil med burka, du må ikke gå til eksamen med burka, du må ikke være dommer med burka osv. Så hvorfor forbyde mere?”

”Med hensyn til minareter mener jeg omvendt, at moskebyggeri – også inklusive minareter – er godt, for den synlighed viser engagement i samfundet. De ønsker faktisk at være her, tage del og integreres, men de vil have deres religion med. Den synlighed er jo heller ikke befordrende for jihadismen, som mange frygter, faktisk tværtimod. Synlighed er kun med til at svække den radikale islamisme.”

Politisk ideologi forklædt som religion

På trods af Bielefeldts både velformulerede og gennemtænkte svar oplevede jeg også samtalen en anelse elitær. Bielefeldt har tydeligvis hjerte for sagen, men hans store inklusionsfokus kan anklages for at mangle jordforbindelse. Derfor ringer jeg fluks til Helge Hoffmann, forfatter og oversætter, som jeg har fået nys om, skulle have et noget andet syn på sagen. Det viser sig dog ikke at være tilfældet – med én signifikant undtagelse!

Er religionsfrihed vigtigt for en kristen?

”Ja, bestemt. Religionsfriheden henter sin le-

FOTO: FABIO PENNA

gitimitet i, at vi har frihed i gudsforholdet. Ingen tvinges til at tro på Jesus som frelser. Derfor mener jeg, at vi misrepræsenterer Gud, hvis vi indskrænker folks mulighed for at vælge noget andet. Man må være fri til at dyrke sin Gud, som man vil, så længe man ikke begrænser sit medmenneskes ret til det samme.”

Tidligere har lutheranere ikke praktiseret den forståelse af religionsfrihed af hensyn til det første og andet bud i Moseloven. Hvorfor skal vi gøre det anderledes i dag?

”Først vil jeg sige, at jeg ikke mener, at vi skal stå til ansvar for, hvad lutheranere tidligere har bedrevet. Til dels forstår jeg godt deres handlinger, og noget af det kunne for så vidt godt være gangbart i dag, men grundlæggende tror jeg ikke, at vi bør gå den vej, hvor vi indskrænker andres frihed.”

Så langt så godt er der tydeligvis enighed mellem den tyske professor og den danske forfatter, men da jeg nævner islam, får vurderingerne flere lag.

OK, det var så et svar på hvorfor, men hvordan skal vi så gøre det anderledes i dag? Du kender de aktuelle sager: fri undervisning, forkynelsesfri-

Brugen af burkaer er et af de områder, der diskuteres, når det gælder religionsfrihed.

Helge Hoffmann mener, at principet om, at man ikke må formumme sig i det offentlige rum, umuliggør brug af burkaer.

hed, forsamlingsfrihed, frihed til religiøs påklædning – alle disse sager, som stadig pågår, har islam som motor. Hvordan vurderer du dem?

"Principielt er jeg tilhænger af frihed, også til "mærkelige" holdninger. Jeg er også tilhænger af religionsfrihed til de mennesker, som bosætter sig i vores land. Men når det gælder islam, så mener jeg ikke, at det hele kan rummes under termen "religion". Islam er også en ideologi, et politisk program, hvor målet er, at de rettroende skal herske. Jeg ønsker ikke, at en totalitær ideologi af nogen art skal dominere vores land – hverken nazisme, kommunisme, islam eller noget andet."

Men islam kan jo ikke forstås monolitisk, altså som én, unuanceret sum. Langt de fleste er glade for danske frihedsrettigheder, og deres religionspraksis kan karakteriseres som harmløs?

"Det tror jeg desværre ikke. Ifølge en undersøgelse fra 2016 mener ca. 40 % af danske muslimer, at sharia skal indarbejdes i den danske grundlov. Det illustrerer problemet: En bestemt samfundsindretning, som klart strider mod danske værdier, er simpelthen en del af denne "religion". Den religiøse side af islam skal have fuld frihed, fx forkyndelsesfrihed, men den politiske side skal vi sætte klare grænser for."

Hvad ligger der i "klare grænser"? Forbud mod minareter og burkaer?

"Jeg synes, det ville være en god idé at forby-

de minareter, som man for nylig har gjort det i Østrig. Minareterne signalerer dominans, og det næste bliver vel, at vi skal lytte til muslimske bønnekald fem gange om dagen. Nej tak til det."

"Burkabrug hører reelt under den offentlige ro og orden, og her mener jeg, at princippet om, at man ikke må formumme sig i det offentlige rum, umuliggør en brug af burkaer. Derimod vil det være for vidtgående at forbyde tørklæder."

"Andre eksempler kunne være, at muslimer heller ikke skal have lov at diktere danske institutioner kun at servere halal-mad eller ting af den art. Vi skal heller ikke tolerere, at imamer prædiker jødehad eller stening af utro kvinder, men det indeholder straffeloven jo allerede bestemmelser imod."

Manglende religionsfrihed vil invalidere mennesket

Sidste mand på blokken er folketingspolitiker Daniel Toft Jakobsen (S). Daniel og jeg har arbejdet en del sammen om at etablere en forening for åndsfrihed i Danmark, men det er en forening, der arbejder på tværs af religiøse og livssynsmæssige skel. Derfor kunne jeg godt tænke mig at presse ham lidt til at reflektere over det særligt kristne i religionsfrihedstanken, blandt andet for at se den spændvidde, der muligvis kan være mellem Hoffmann og Jakobsen.

Hvorfor er religionsfrihed vigtigt for dig?

"Det er vigtigt, fordi det enkelte menneske har værdi, og derfor er dets udtryksmåder og -behov også afgørende. Hvad et menneske tænker, tror og mener, er så afgørende for individet, at det vil invalidere mennesker, hvis man fratager dem denne frihed. I det ligger også udtrykket, altså den praksis, som tanken og holdningen får. Da disse tanker, holdninger og udtryk også kan ændre sig over en livstid, må der være udstrakt frihed for den enkelte."

Bunder det i nogen særligt kristen tanke, eller er det alment menneskeligt?

"For mig er det også en kristen tanke, for jeg

Hvad et menneske tænker, tror og mener, er så afgørende for individet, at det vil invalidere mennesker, hvis man fratager dem denne frihed

mener ikke, at der er bibelsk mandat til at anvende tvang i åndelige spørgsmål. Men mest af alt er det alment. Jeg kan ikke se noget brugbart alternativ i vores globale verden i dag.”

Hvorfor ikke?

”Fordi alternativet til at give hinanden frihed vel må være konflikt eller krig mellem de forskellige trosmæssige overbevisninger. Og det ønsker jeg ikke. Der er brug for åndskamp på ord og argumenter – ikke magtkamp på våben og forbud imod dem, der er anderledes end en selv.”

”Desuden mener jeg heller ikke, at den homogene nationalstat er den bedste løsning på vores udfordringer. Jeg mener, at dynamikken er bedre end ensretningen.”

Men kan man ikke ende med at undergrave sig selv i misforstået rummelighed?

”Det spørgsmål møder jeg ofte, og jeg har her lært meget af Hal Koch, som i en artikel lige efter anden verdenskrig forsvarede nazisternes frihedsrettigheder. Man skal ikke forbyde nogen som helst anskuelser ifølge Koch, for forbud er blot med til at fremme lyssky aktiviteter. Et forbud mod diskriminerende forkyndelse fjerner jo heller ikke forkyndelsen. Enten lever den i det skjulte i private rum, eller den findes på nettet i stor stil. Er den offentlig, kan den behandles og kritiseres. Og det skal den så til gengæld også.”

Men alligevel. Statsundergravende virksomhed? Skal vi ligefrem støtte det?

”At støtte og at tillade er to forskellige ting. Jeg synes, at det er et enormt svært spørgsmål, om man fx ligefrem skal kunne modtage offentligt tilskud, hvis man er en forening, der arbejder på at omstyrte det danske demokrati. Jeg er reelt i tvivl, om man kan finde ét princip, som gælder i alle sager.”

”Men i forhold til statsundergravende virksomhed vil jeg gerne lige understrege, at den frihed, som jeg taler om, jo gælder overbevisninger, holdninger og sindelag. Hvis disse udmønter sig i fx vold eller andre samfundsskade-

Der er brug for åndskamp på ord og argumenter – ikke magtkamp på våben og forbud imod dem, der er anderledes end en selv

lige handlinger, eller opfordringer hertil, så er det selvfølgelig en anden sag.”

Til det fælles bedste

Blandt mine tre informanter var der udpræget enighed om, at religionsfrihed er essentiel. Hvor vidtrækkende den skal være, afgøres nærmere af politiske end af religiøse – her kristne – hensyn. Den grundlæggende frihedsrettighed, som religionsfriheden er, er der altså stor opbakning til. Og i mine øjne med rette.

For hvis vi anskuer det fra et kristent perspektiv, så er der en række fundamentale bibelske indsigter, som bør være afklarende for os også i denne sag: Vi ved, at Gud ikke tvinger et menneske til tro, og det må være helt afgørende for vores møde med andre.

Kristne er nemlig kaldet til at elske enhver af Guds skabninger, for enhver er skabt i Guds billede (Jak 3,9). Den kærlighed viser vi mest af alt ved, at vi deler evangeliet med andre (Matt 28,18-20), men troen skabes kun, hvor og når Gud vil det, for vi er ikke herre over andres tro (2 Kor 1,24).

Derudover kan staten ikke genføde en død synder, så det nytter alligevel ikke at lade staten ransage sjælene.

En indskrænkning af religionsfriheden vil blot føre til større polarisering mellem grupper i samfundet; til utilfredshed, mindre glæde og mindre interaktion. Måske kan vi skabe større komfort og tryghed ved at fratage andre deres frihedsrettigheder, men det er så også vejen til et dårligere samfund for alle. ■

Bare Jesus ikke havde sagt at ...

BOGANMELDELSE AF RUBEN LORENTSEN

Bare Jesus ikke havde sagt at ...

Kontroversielle udsagn
i evangelierne

Steve Timmis

LogosMedia 2017

166 sider, kr. 149,95

Jeg har tidligere stiftet bekendtskab med den engelske kirkeplanter og forfatter Steve Timmis, nemlig gennem hans bog om at være menighed i verden (*Everyday Church*, Chester & Timmis, 2011).

Han har en særegen evne til at se, hvor det levede kristenliv og det moderne europæiske middelklasseliv støder sammen. Og jeg mener faktisk, det gør en stor forskel, at manden skriver ud fra en europæisk – og ikke amerikansk – kontekst. Det hele føles mere genkendeligt.

I bogen *Bare Jesus ikke havde sagt at ...* ligger fokus på sammenstødet imellem vores liv og Jesu ord.

Jesu ord kan virke forstyrrende i vores hverdag. Den underliggende tese i bogen er, at vi lever i en verden, hvor hvert eneste menneske gør, hvad der passer vedkommende, og at vi som kristne er i fare for at komme til at ligne verden, hvis vi ikke igen indstiller os på Jesu virkelighed.

For Jesus taler ind i vores verden på en måde, så det vender alting på hovedet ”og afslører for os, at vi det meste af tiden slet ikke tager Jesus

alvorligt – i hvert fald ikke på det praktiske plan.” Timmis bruger Jesus-ordene til at udfordre os på, hvor stor forskellen er imellem, hvad vores kultur finder ret, rimeligt og fornuftigt, og hvad Jesus finder fornuftigt. Dette gøres igennem 10 Jesus-ord.

Jesu ord udfordrer middelklasselivet

Disse Jesus-ord omhandler blandt andet, at vi skal fornægte os selv og tage vores kors op, elske vores fjender, elske vores næste, og at vi ikke kan tjene både Gud og penge.

De ti kapitler, som hver fokuser på et Jesus-ord, følger nogenlunde samme mønster. De begynder med en bemærkning om, hvorfor det givne Jesus-ord er besværligt, hvorefter der følger en udpakning af aspekterne af ordet, de praktiske konsekvenser af ordet og den bedre virkelighed, det vil skabe. Til sidst ser vi, at Jesus-ordet ultimativt udledes og opfyldes i Jesus selv.

Det er samme skelet bogen igennem, uden at det bliver en gentagelse, for Timmis er en dygtig formidler, der igen og igen formår at vise os, at Jesu

virkelighed er en anden virkelighed end verdens. Timmis viser os på denne måde, hvor let det er at leve, som verden vil, og ikke som Jesus vil. Han viser os, at Jesus kalder os igen gennem selvransagelse og synds-bekendelse ind i sin nåde og herlige virkelighed. Når vi lever i denne virkelighed, bliver vi for alvor lys i verden.

Bogens force er Timmis’ ret klare blik for, hvor skoen kan trykke for den kristne europæiske middelklasse, samt de gode hverdagsillustrationer. Svagheden er de ret skematisk gennemgange og den manglende forklaring af, hvorfor det netop er disse 10 ord, der er medtaget.

En bog, der er værd at lade sig udfordre af! ■

MERE OM LM'S JUBILÆUM

DLM.DK/150

Her finder du historisk information og henvisning til jubilæumsmagasinet *Alle tiders mission!*, som er sendt ud til alle Tro & Missions abonnenter.

Magasinet kan bestilles på dml@dml.dk og koster 100 kr. + porto.

INSPIRATION TIL DET, LM VIL:

MISSION I DANMARK OG I UDLANDET

www.dlm.dk/om-os/download/missionsmateriale-danmark
Foldere og idéer til mission i Danmark

www.dlm.dk/lm-international/inspiration
Hjælp til at involvere sig i international mission

www.dlm.dk/om-os/download/studiemateriale-integration
Erfaringer og materialer vedr. mission blandt flygtninge og indvandrere

LM'S TEOLOGISKE BASIS I DAG

Den korte præsentation af LM's læremæssige ståsted og kerneværdier finder du på www.dlm.dk/sites/default/files/files/Om_os/pejlemaerker_for_troen-2udgave-2014.pdf

UDGIVER:

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

WWW.BUDSKABET.DK

TEMA:

150 nådeår

Guds nåde har i 150 år været fundamentet under foreningen Luthersk Mission (LM). Det var netop et fornyet fokus på det ubetingede evangelium, der var baggrunden for at stifte foreningen i 1868. Målet var at udbrede selv-samme evangelium til hele Danmark, og siden videre ud i hele verden.

Vi har i dette nummer valgt at reflektere over LM's jubilæum ud fra nogle få vinkler:

- Hvordan er det frigørende evangelium stadig vedkommende i 2018?
- Hvad kan vi lære af et par udvalgte glimt fra historien?
- Hvad blev der af nogle af de mennesker, der voksede op i LM?
- Hvad er LM's udfordringer og mål i dag?

Men alt handler ikke om jubilæum og LM. Du kan også læse inspirerende artikler om religionsfrihed, om sjælesorg blandt børn, om Heligåndens gave og meget mere ...

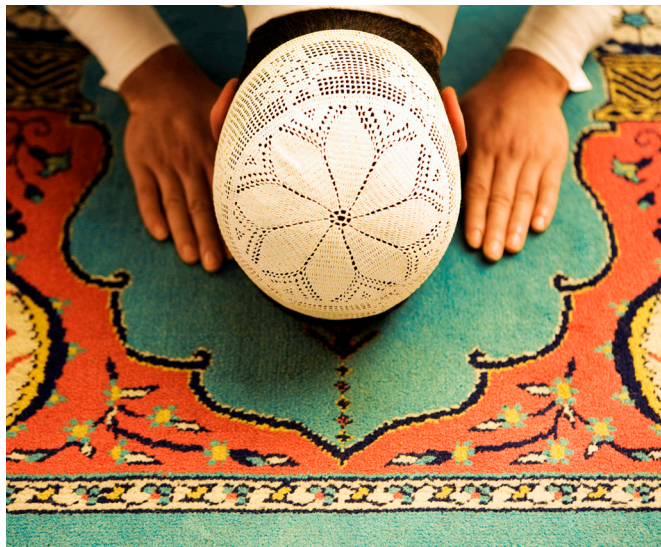

FOTO: ISTOCKPHOTO

Hvis folk ønsker at praktisere islam, buddhisme, ateisme osv., skal vi så støtte dem i deres foretagende? En anden løsning er jo, at vi blot tolererer det – dvs. tillader det, uden at vi fremmer det.

MICHAEL AGERBO MØRCH SIDE 33

*Kirkens budskab er
det præstationsfrie
evangelium*

HORISONT SIDE 18